

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Έκθεση Δραστηριοτήτων για το 2018

Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου,

Πρόεδρος

Ιανουάριος 2019

www.cyprus-child-environment.org

www.paidi.com.cy

Έκθεση Δραστηριοτήτων Εθνικής Επιτροπής για το έτος 2018

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΜΑΣ	3
Ο ΣΚΟΠΟΣ ΜΑΣ	3
Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΑΣ	3
Η ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΜΑΣ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
ΜΕΡΟΣ Α: ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	10
1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	10
2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ	11
2.1. ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΣΕ ΙΑΤΡΟΥΣ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ.....	11
2.2. ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ ΣΥΝΟΛΑ ΓΟΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΚΟΙΝΟ ΑΠΟ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	16
2.3. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ	16
2.4. ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ	17
3. ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΕΝΤΥΠΑ-ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΒΙΝΤΕΟ	21
4. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ & ΔΙΚΤΥΩΣΗ.....	23
ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟ 2017	24
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, Διακήρυξη, Υπομνήματα, Εγκύκλιοι, κ.ά.	29
Ια: Συμπεράσματα και εισηγήσεις της έκθεσης για την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία προς τον Υπουργό Υγείας, Ιούνιος 2018	29
Ιβ: Εισηγήσεις στον Υπουργό Υγείας 9/3/2017	31
Ιγ: Υπόμνημα για την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία προς το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.....	32
Ιδ 1/2: Εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.....	35

Ιδ 2/2: Αναθεωρημένη εγκύκλιος αναφορικά με τη χρήση ασύρματου δικτύου (Wi-Fi) σε σχολεία της Δημοτικής και Προδημοτικής εκπαίδευσης	37
Ιε: Διακήρυξη της Λευκωσίας για τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία ραδιοκυμάτων	39
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Δημοσιεύματα	46
Συμπόσιο Ιατρικού Συλλόγου Βιέννης και Ελληνικής Πρεσβείας στη Βιέννη στις 17/05/2018 με τίτλο:"Vienna Symposium on Safe Use of Digital Technology"	46
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Σύνοψη της Επιτροπής 2017-2020	48
Διορισμός 2017 - 2020	48

ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΜΑΣ

Τα παιδιά στην Κύπρο από το στάδιο της σύλληψης μέχρι την ενηλικίωσή τους να απολαμβάνουν ένα υγιές και ασφαλές περιβάλλον με την ελάχιστη δυνατή έκθεσή τους σε περιβαλλοντικούς κινδύνους, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή σωματική, πνευματική και ψυχική ανάπτυξή τους και να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις υγιούς μελλοντικής ζωής.

Ο ΣΚΟΠΟΣ ΜΑΣ

Η ελαχιστοποίηση των ασθενειών περιβαλλοντικής αιτιολογίας που μπορούν ν' αποφευχθούν κυρίως μέσω της μείωσης της έκθεσης του παιδιού και του εμβρύου σε τοξικές ουσίες, ακτινοβολίες και άλλους βλαπτικούς περιβαλλοντικούς παράγοντες.

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΜΑΣ

Είναι η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση της κοινωνίας των πολιτών και των κοινωνικών φορέων, και η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και εισηγήσεων ιδίως στις Αρχές, γονείς, επαγγελματίες που σχετίζονται με το παιδί, καθώς και η εκπαίδευση των επαγγελματιών.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΜΑΣ

Βασίζεται πρωτίστως στην επιστημοσύνη της προσέγγισης, στην επιστημονική διερεύνηση και τεκμηρίωση σε συνδυασμό με την Εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης δηλαδή της Πρόληψης και Προφύλαξης, όταν υπάρχει τεκμηρίωση αλλά όχι απόλυτη ή υπάρχουν κενά ή αβεβαιότητες και γκρίζες ζώνες. Η Αρχή της Προφύλαξης COM 2000 θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως πρόσθετο εργαλείο διαχείρισης σοβαρών κινδύνων καλά τεκμηριωμένων (όχι ίσως απόλυτα) και για τους οποίους υπάρχουν αβεβαιότητες ή κενά ιδίως στην ποσοτικοποίησή τους. Ηθική μας υποχρέωση είναι με δράσεις Πρόληψης να προστατεύουμε τα παιδιά ώστε να μην πληρώνουν το τίμημα της αβεβαιότητας ή άγνοιας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Εθνική Επιτροπή εγκαθιδρύθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο (αρ. απόφασης 59.304, ημερομηνίας 28/1/2004, και αρ. απόφασης 65.450, ημερομηνίας 9/5/2007, νέες αποφάσεις με αριθμό 71.140 στις 22/10/2010, με αριθμό απόφασης 76.640 ημερομηνίας 12/3/2014, και με αριθμό απόφασης 4545 ημερομηνίας 04/08/2017 με βασικό σκοπό να προωθήσει και να συντονίσει τις προσπάθειες για μείωση της νοσηρότητας των παιδιών (σύμφωνα με την WHO, ο όρος παιδί καλύπτει το παιδί από την σύλληψη του μέχρι τα 19), που οφείλεται ή και επηρεάζεται από περιβαλλοντικούς παράγοντες. Ο ακρογωνιαίος λίθος της προσπάθειας είναι η Πρόληψη και Προφύλαξη του παιδιού από τις επιδράσεις των τοξικών ουσιών, ακτινοβολίας και άλλων περιβαλλοντικών κινδύνων. Η εμβρυϊκή, βρεφική και παιδική ηλικία θεωρούνται οι πλέον ευάλωτες στην επίδραση των καρκινογόνων και άλλων τοξικών ουσιών και περιβαλλοντικών παραγόντων. Ιδιαίτερα ανησυχητικές είναι οι επιδράσεις των ουσιών στην πνευματική και σωματική ανάπτυξη των παιδιών, την ευφυΐα και το αναπαραγωγικό τους σύστημα, καθώς και στην αύξηση της πιθανότητας να προσβληθούν από άσθμα και καρκίνο.

Το 2007 με την απόφαση του **Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 66.124, 4/10/2007 εγκρίθηκε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το «Περιβάλλον και την Υγεία του Παιδιού CY-CEHAP 2007-2010»**, στο οποίο ενσωματώνονται όλες οι δράσεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO) έχει χαρακτηρίσει το Σχέδιο Δράσης της Κύπρου ως ένα από τα πιο επιτυχημένα. Η Επιτροπή λάμβανε από το 2004-2011 από το Υπουργείο Υγείας έναν ετήσιο Προϋπολογισμό της τάξης των 75,000 για χρηματοδότηση κυρίως δράσεων συντονισμού, εκπαίδευσης, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, παρέμβασης και διεθνούς δραστηριότητας (Ε.Ε. και WHO) καθώς και πιλοτικών ερευνών. Ο προϋπολογισμός αυτός διασφάλιζε τη σταθερότητα και τη διαχρονική συνέχεια των στόχων και δράσεων του Cy-CEHAP. Δυστυχώς, το 2012 λόγω της οικονομικής κρίσης έγινε δραστική μείωση του Προϋπολογισμού στις 30,000 ενώ το 2013-2014 μειώθηκε περαιτέρω στις 11,500 ευρώ γεγονός που δυσχέρανε και περιόρισε την έκταση υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης. Από το 2017 ο Προϋπολογισμός ενισχύθηκε μέσα από το κοντύλι Διαφώτισης στα επίπεδα των 20,000 Ευρώ συνολικά.

Με στόχο τη μείωση των δαπανών και τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας σε σχέση με το κόστος αξιοποιείται έμμεση χρηματοδότηση του Σχεδίου Δράσης, μέσω της μερικής προσαρμογής/πολλαπλής αξιοποίησης προγραμμάτων που εκτελούνται από τους εμπλεκόμενους φορείς στα πλαίσια άλλων ενταξιακών υποχρεώσεων. Στην πιο πάνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αλλά και στην απόφαση εγκαθίδρυσης της Επιτροπής προβλέπεται ως 3^{ος} σημαντικός πυλώνας χρηματοδότησης η εξωτερική χρηματοδότηση από

τα σχέδια της Ε.Ε. (FP7, Πρόγραμμα Δημόσιας Υγείας), του Ενιαίου Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), της WHO, του ΙΠΤΕ κ.ά., που όμως η αξιοποίησή του κωλύεται από το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έχει νομική οντότητα. Η **προώθηση της Νομικής κατοχύρωσης της Επιτροπής αποτελεί διαχρονικό μας στόχο.**

Η ύπαρξη της Επιτροπής από το 2004 πέτυχε την ανάδειξη της άμεσης και καθοριστικής σημασίας **διασύνδεσης του Περιβάλλοντος με την Υγεία και την ανάγκη αλλά και τις τεράστιες δυνατότητες της ΠΡΟΛΗΨΗΣ χρόνιων ασθενειών όπως ο καρκίνος, το άσθμα, νευροαναπτυξιακές ανωμαλίες, κ.ά..** Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας επανειλημμένα αναφέρθηκε στο έργο της Εθνικής Επιτροπής και χαρακτήρισε το Εθνικό Σχέδιο Δράσης ως ένα από τα πιο επιτυχημένα. Πιστεύουμε ότι πετύχαμε **μια ευαισθητοποίηση και μεταφορά γνώσης** σε όλα τα επίπεδα, στο πολιτειακό, στο επαγγελματικό (παιδίατροι και λειτουργοί υγείας, εκπαιδευτικοί), και ιδιαίτερα στο ευρύ κοινό. Σημαντικός πυλώνας των δράσεων είναι η διεξαγωγή **στοχευμένων ερευνών που σκοπό έχουν κυρίως την ανάδειξη τυχόν προβλημάτων και στη συνέχεια την αξιοποίησή τους** μέσω δράσεων διάχυσης στην ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των Λειτουργών Υγείας, των εκπαιδευτικών, των γονιών και των παιδιών.

Η Υλοποίηση στοχευμένων δράσεων (επιλεγμένων στη βάση των διαθέσιμων πόρων) του Εθνικού Σχεδίου Δράσης είναι το αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Η Εθνική Επιτροπή ευχαριστεί θερμά τους εμπλεκόμενους φορείς και όλους όσους συνέβαλαν στην υλοποίηση των δράσεων, και ιδιαίτερα το Υπουργείο Υγείας και όλους τους Υπουργούς Υγείας για τη συνεχή και διαχρονική υποστήριξη και χρηματοδότηση από το 2004, το Γενικό Χημείο του Κράτους για τη φιλοξενία της Γραμματείας και την προώθηση ερευνών που αφορούν το παιδί, καθώς και το Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής για την φιλοξενία των εκπαιδευτικών ημερίδων. Θερμές ευχαριστίες στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας για τη συνεχή στήριξη και συνεργασία. Η Επιτροπή ευχαριστεί, επίσης, όλους όσους στηρίζουν τις προσπάθειες της, ιδιαίτερα το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, την Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου, τους οργανωμένους γονείς, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Στην παρούσα έκθεση παρουσιάζεται η δράση της Επιτροπής για το έτος 2018. Στο πρώτο μέρος γίνεται αναλυτική παράθεση των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν και αφορούν **συμβουλευτικές υπηρεσίες, προγράμματα παρέμβασης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο / διαφώτισης και εκπαίδευσης καθώς και πιλοτικές έρευνες.** Στο μέρος Β γίνεται συνοπτική παράθεση παρεμβάσεων και ερευνών. Οι διαχρονικές εκστρατείες, για σκοπούς αποφυγής επανάληψης παρουσιάζονται ως ενιαίο κείμενο.

ΕΚΤΕΝΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Επιτροπή στα πλαίσια της αποστολής της και του συμβουλευτικού της ρόλου συνέχισε τη στενή συνεργασία της με το Υπουργείο Υγείας. Έχει ζητηθεί συνάντηση με τον Υπουργό Υγείας κ. Κ. Ιωάννου για συζήτηση των πολύ σοβαρών θεμάτων της Νομικής Κατοχύρωσης της Επιτροπής και της Μη Ιονίζουσας Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας Ραδιοκυμάτων (ΗΜΑ /RF) και των πιθανών σοβαρών επιπτώσεων ιδιαίτερα στα παιδιά. Οι κίνδυνοι της ΗΜΑ /RF είναι πολύ σοβαροί και έχουν σε σημαντικό βαθμό όχι όμως απόλυτα τεκμηριωθεί για αυτό επιβάλλεται η εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης.

Η Επιτροπή εργάζεται για το θέμα, συστηματικά από το 2014 και στοχεύει να συμβάλει στην Αξιοποίηση της Τεχνολογίας με Ασφάλεια μέσα από την ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση.

Σημειώνεται ότι στην Κύπρο δεν υπάρχει εξειδικευμένο επιστημονικό συμβουλευτικό σώμα για το θέμα. Γι' αυτό η Επιτροπή στα πλαίσια των όρων εντολής της σε συνεχή βάση ανασκοπεί και αξιοποιεί τις ολοκληρωμένες εκτιμήσεις και αξιολογήσεις της υπάρχουσας και τρέχουσας αξιόπιστης έρευνας (peer review) που γίνονται από διεθνή επιστημονικά σώματα: Επιστημονικές Επιτροπές, Οργανισμούς, Ιατρικά Συμβούλια, π.χ. WHO/IARC, BioInitiative Group, τις Επιστημονικές Επιτροπές του Ευρωκοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρώπης, Οργανισμούς όπως το ANSES (The French National Agency of Health Security of Food, Environment and Labor) της Γαλλίας, και το National Toxicology Program των ΗΠΑ. Βαρύτητα δίνεται στα σώματα/επιστημονικούς οργανισμούς και επιτροπές εξειδικευμένα σε θέματα βιολογικών επιδράσεων και ιατρικής, που η αξιοπιστία τους και η απουσία διασύνδεσης με την βιομηχανία (άμεση ή έμμεση) ή/και σύγκρουσης συμφερόντων (conflict of interest) είναι αδιαμφισβήτητη.

Η Επιτροπή προωθεί τις εισηγήσεις της Διακήρυξης της Λευκωσίας για τα Ηλεκτρονικά πεδία ραδιοκυμάτων, Νοέμβριος 2017, που περιλαμβάνει 16 κανόνες προστασίας από την ΗΜΑ (Παράρτημα Ιε) που υπέγραψαν ο Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος, οι Ιατρικοί Σύλλογοι Βιέννης/Αυστρίας και η «Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού» υπέγραψαν έγγραφο κοινών θέσεων. Η Διακήρυξη της Λευκωσίας είναι κορυφαίο γεγονός διεθνούς εμβέλειας και τοποθετεί την Κύπρο στο χάρτη των χωρών με ουσιαστική συμβολή στην Ευαισθητοποίηση, Ενημέρωση και Προφύλαξη της Υγείας των Παιδιών. Αποτελεί την βάση των σχετικών δράσεων της Επιτροπής.

Οι βασικές εισηγήσεις της διακήρυξης συνοψίζονται:

1. Προτείνεται Αναθεώρηση των Ορίων που να βασίζονται στα δεδομένα του 21^{ου} αιώνα. **Εν τω μεταξύ για την αξιολόγηση της έκθεσης των παιδιών στην ακτινοβολία από συσκευές και υποδομές θα πρέπει να εφαρμόζονται τα διαθέσιμα βιολογικά κριτήρια ασφαλείας.**
2. Στους τομείς της Εκπαίδευσης και Υγείας να εφαρμόζεται η Αρχή ALARA δηλ. «Η χαμηλότερη επιτεύξιμη έκθεση» και οι υποδείξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης (Resolution 1815/2011) για λήψη των αναγκαίων μέτρων μείωσης της έκθεσης στην ακτινοβολία EMF/RF. **Πρέπει να υποστηρίζεται ασφαλές περιβάλλον σε σχολικούς χώρους, παιδότοπους και παιδιατρικές μονάδες χωρίς ασύρματες συνδέσεις Wi-Fi κ.ά.. Πρέπει να προωθείται λελογισμένη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας πάντοτε σε σχέση και με την ηλικία.**
3. Η ακτινοβολία στο σπίτι και στο σχολείο (χώροι όπου τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία τους περνούν τουλάχιστο το 60 - 90% του χρόνου τους), **μπορεί και πρέπει να ελαχιστοποιηθεί, με την μείωση της χρήσης των κινητών τηλεφώνων και ασύρματων συσκευών.**
4. Επιμόρφωση επαγγελματιών υγείας.
5. **Διασφάλιση του δικαιώματος πλήρους ενημέρωσης του κοινού για τους κινδύνους -εκπαίδευση σε πρακτικές μείωσης της έκθεσης- ενδυνάμωση των γονιών για να διεκδικούν ασφαλές περιβάλλον για τα παιδιά τους στο σχολείο.**
6. **Εκπαίδευση Επαγγελματιών Υγείας.**

Τον Ιούνιο του 2018 επικαιροποιήθηκε και προωθήθηκε στους Υπουργούς Υγείας, Παιδείας και Πολιτισμού, Μεταφορών - Επικοινωνιών και έργων, σε αρμόδιους Βουλευτές προέδρους και μέλη των Επιτροπών Υγείας, Περιβάλλοντος, Παιδείας και Πολιτισμού,

Μεταφορών - Επικοινωνιών και έργων, και στον Πρόεδρο του ΠΙΣ, η τεκμηριωμένη έκθεση για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία Ραδιοκυμάτων (EMF/RF). με τίτλο:

«Οι πιθανές επιπτώσεις της ακτινοβολίας των κινητών Wi-Fi κ.ά. στο έμβρυο και στο παιδί: Τι γνωρίζουμε - Είναι αρκετά για να εφαρμόσουμε την Αρχή της Προφύλαξης;»

Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου, κα Ιωάννα Παναγιώτου, Δρ Μιχάλης Αναστασιάδης

Στην έκθεση πέραν του τεχνοκρατικού χαρακτήρα με επιστημονικές παραπομπές γίνεται εκτενής αναφορά στην αντιμετώπιση του θέματος διεθνώς, μιας και πρωτίστως σκοπούσε να συμβάλει στη διαμόρφωση πολιτικών και βέλτιστων πρακτικών που να επιτρέψουν την αξιοποίηση της τεχνολογίας με ασφάλεια και να περιορίσουν τις επιπτώσεις. Στο Παράρτημα Ια παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και οι εισηγήσεις της έκθεσης (Επικαιροπ. Ιούνιο 2018). Στο Παράρτημα Ιβ παρουσιάζεται υπόμνημα εισηγήσεων προς τον Υπουργό Υγείας.

Στα πλαίσια του συμβουλευτικού της ρόλου, η Επιτροπή συνέχισε τις παρεμβάσεις και προς το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και άλλους φορείς για το θέμα της αποφυγής της χρήσης των Wi-Fi στα σχολεία (Παράρτημα Ιγ). Η συγκροτημένη και τεκμηριωμένη παρέμβαση της Επιτροπής που άρχισε από το 2016 συνέβαλε στην ευαισθητοποίηση και στην έκδοση Εγκυκλίου από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Γενάρης του 2017/ Αύγουστος 2017) για απενεργοποίηση του δικτύου Wi-Fi στα Δημόσια Νηπιαγωγεία και αποφυγή χρήσης στα δημόσια Δημοτικά Σχολεία (Παράρτημα Ιδ). Παραμένει ανοικτό το θέμα των ιδιωτικών Νηπιαγωγείων και Δημοτικών καθώς και η λήψη απόφασης για τα Γυμνάσια.

Στις 12 Δεκεμβρίου 2018, πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Προέδρου της Επιτροπής Δρος Στ. Κάννα Μιχαηλίδου με τον Πρόεδρο της Ένωσης Δήμων, κ. Ανδρέα Βύρα, σε μια προσπάθεια ευαισθητοποίησης των τοπικών αρχών για το θέμα της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας, και συμφωνήθηκε η συνέχιση της συνεργασίας με ετοιμασία εισηγήσεων της Επιτροπής για ενίσχυση του ρόλου των Δήμων στην Προφύλαξη της Υγείας των δημοτών από περιβαλλοντικούς κινδύνους, στα πλαίσια πάντα του συμβουλευτικού και επιστημονικού ρόλου της.

Το 2018, η Επιτροπή υλοποιώντας τον διαχρονικό στόχο της **για συνεχή ενημέρωση για τις επιστημονικές εξελίξεις και μεταφορά της γνώσης**, συνέχισε τις δράσεις εκπαίδευσης των επαγγελματιών υγείας και εκπαιδευτικών, και ευαισθητοποίησης του κοινωνικού συνόλου και φορέων.

Το ερευνητικό κομμάτι, λόγω έλλειψης σχετικού προϋπολογισμού αφορούσε την επικαιροποίηση της εκτενούς βιβλιογραφικής έρευνας για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία και τις επιδράσεις της στα παιδιά, μεταξύ των οποίων ανασκόπηση για το θέμα των Wi-Fi και της καρκινογένεσης, του θέματος του εθισμού, κ.ά..

Η Επιτροπή ενημερώνει άμεσα τους αρμόδιους καθώς και το κοινό και τους φορείς μέσω των εκθέσεων, της ιστοσελίδας της, της σελίδας της στο Facebook, και των ΜΜΕ. Το εκδοτικό πρόγραμμα καλύφθηκε από το Υπουργείο Υγείας, μέσω του κονδυλίου Υγειονομικής Διαφώτισης, με την επανεκτύπωση του φυλλαδίου της ΗΜΑ 2016 στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, και των αφισών σε μέγεθος Α2 με αναφορά στους 16 Κανόνες Προστασίας από την ΗΜΑ. Ετοιμάστηκε επίσης τηλεοπτικό και ραδιοφωνικό σποτ 38 δευτερολέπτων με αγγλικούς υπότιτλους, με τίτλο: «**Η υγεία είναι δικαίωμα - Μην μας το στερείτε...**», που θα στηρίζει την καμπάνια του 2019: «**Ζώντας με την Τεχνολογία η Υγεία των Παιδιών Παραμένει Αναφαίρετο Δικαίωμα και Υποχρέωση Όλων**». Το βίντεο θα διευκολύνει την προώθηση στα ΜΜΕ και των ΜΚΔ της σειράς των τριών προηγούμενων βίντεο: (α) για τα παιδιά - 2015, (β) για εγκύους - 2016, και (γ) για εφήβους - 2017, όπως και την πρόσβαση του κοινού στην νέα διεύθυνση της ιστοσελίδας της Επιτροπής (www.paidi.com.cy) για περεταίρω ενημέρωση.

Τα τρία βίντεο της σειράς έχουν τύχει ευρείας αποδοχής και διεθνώς, και συνεχώς μεταφράζονται (με υποτίτλους) σε αγγλικά, γαλλικά, εβραϊκά, σουηδικά κ.ά., και είναι όπως και το νεότερο σποτ διαθέσιμα στο YouTube:

- 1) VIDEO for children (English subtitles): youtu.be/-kb_KWHPFk0
- 2) VIDEO for pregnant women (English subtitles): youtu.be/xxQNdeW_xe4
- 3) VIDEO for teen agers (English subtitles): www.youtube.com/watch?v=RCy3WfaXZkI
- 4) VIDEO SPOT "Health is a right - Do not deprive us of it..." (English subtitles): www.youtube.com/watch?v=Vpio5zeJ1Hk&feature=youtu.be

Την 1^η Νοεμβρίου 2018 η Εθνική Επιτροπή συνδιοργάνωσε με την Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου την 15^η ετήσια εκπαιδευτική Ημερίδα της στο Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου, με θέμα:

«Η δυναμική των επιπτώσεων του περιβάλλοντος στο παιδί: εξελίξεις, αναδυόμενοι κίνδυνοι και πρόληψη».

Η Επιτροπή αναπτύσσει τη συνεργασία της με επιστημονικές οργανώσεις και φορείς του εξωτερικού (Ελλάδα, Ισραήλ, Αυστρία, ΗΠΑ, Γερμανία και Ιταλία). Στα πλαίσια αυτά έγιναν παρουσιάσεις σε οργανωμένα σύνολα και Φορείς στην Κύπρο και το εξωτερικό. Η Επιτροπή εκπροσωπείται στην Επιτροπή Πρόληψης Ατυχημάτων και Δηλητηριάσεων, στην Εθνική Επιτροπή κατά του Καπνίσματος, στη Διαφωτιστική Επιτροπή για τον Έλεγχο του Καπνίσματος, στην Επιτροπή Παρακολούθησης για την Υλοποίηση Στρατηγικής για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία, και συμμετέχει ενεργά στις σχετικές δραστηριότητες και στις διαφωτιστικές καμπάνιες του Υπουργείου Υγείας με υλικό, εκπομπές στα ΜΜΕ, άρθρα, διαλέξεις και εκδηλώσεις ενημέρωσης του κοινού.

Παράλληλα, η Επιτροπή έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στη συνεχή επικαιροποίηση της ιστοσελίδας και στην αγγλική, όπως και στη σελίδα που διατηρεί στο Facebook, οι οποίες αποτελούν τον βασικότερο τρόπο δικτύωσης και άμεσης / έγκαιρης επικοινωνίας με το ευρύ κοινό και τους επαγγελματίες υγείας. Η ιστοσελίδα έχει απήχηση στο ευρύ κοινό αλλά και στους επαγγελματίες Υγείας. Η δικτύωση έχει αναπτυχθεί περαιτέρω μέσω του μηνιαίου ενημερωτικού δελτίου (newsletter), το οποίο αποστέλλεται σε 317 εγγεγραμμένους συνδρομητές.

Στο Παράρτημα ΙΙΙ φαίνεται η σύνθεση της Επιτροπής 2017-2020 (Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου με αρ 830, Επίσημη εφημερίδα με αριθμό 4545 της 4ης Αυγούστου 2017) για περίοδο τριών ετών, από τις 02.08.2017 έως την 01.08.2020.

ΜΕΡΟΣ Α: ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

1. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΥΓΕΙΑΣ - ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Η Επιτροπή στα πλαίσια της αποστολής της και του συμβουλευτικού της ρόλου συνέχισε τη στενή συνεργασία της με το Υπουργείο Υγείας και άλλους φορείς (βλ. Εκτενή Περίληψη σελ. 6-8)

Τον Ιούνιο του 2018 επικαιροποιήθηκε και προωθήθηκε στους Υπουργούς Υγείας, Παιδείας και Πολιτισμού, Μεταφορών - Επικοινωνιών και Έργων, σε αρμόδιους Βουλευτές Προέδρους και Μέλη των Επιτροπών Υγείας, Περιβάλλοντος, Παιδείας και Πολιτισμού, Μεταφορών - Επικοινωνιών και Έργων, και στον Πρόεδρο του ΠΙΣ, τεκμηριωμένη έκθεση για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία Ραδιοκυμάτων (EMF/RF) που συνεργάφει αρχικά τον Μάρτιο του 2017 μετά από εισήγηση του κ. Υπουργού Δρος Παμπορίδη, με τίτλο:

«Οι πιθανές επιπτώσεις της ακτινοβολίας των κινητών Wi-Fi κ.ά. στο έμβryo και στο παιδί: Τι γνωρίζουμε - Είναι αρκετά για να εφαρμόσουμε την Αρχή της Προφύλαξης;»

Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου, κα Ιωάννα Παναγιώτου. Δρ Μιχάλης Αναστασιάδης

Η Επιτροπή εκπροσωπείται στην Επιτροπή Πρόληψης Ατυχημάτων και Δηλητηριάσεων, στην Εθνική Επιτροπή κατά του Καπνίσματος, στη Διαφωτιστική Επιτροπή για τον Έλεγχο του Καπνίσματος, στην Επιτροπή Παρακολούθησης για την Υλοποίηση Στρατηγικής για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία, και συμμετέχει ενεργά στις σχετικές δραστηριότητες και στις διαφωτιστικές καμπάνιες του Υπουργείου Υγείας με υλικό, εκπομπές στα ΜΜΕ, άρθρα, παρουσία σε φεστιβάλ, διαλέξεις και εκδηλώσεις ενημέρωσης του κοινού.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Η Εθνική Επιτροπή «Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού» θέλοντας να συμβάλει στην ουσιαστική προφύλαξη των παιδιών από τις τοξικές ουσίες και άλλους περιβαλλοντικούς κινδύνους και να συμβάλει στην ουσιαστική πρόληψη, οργανώνει από το 2004 εκπαιδευτικές ημερίδες για παιδίατρος και άλλους λειτουργούς υγείας, εκπαιδευτικούς και γονείς. Στόχος των ημερίδων είναι η ενημέρωση για τις τελευταίες επιστημονικές εξελίξεις στο θέμα Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού. Επίσης δίνει διαλέξεις σε ομάδες επαγγελματιών Υγείας, εκπαιδευτικών και γονιών.

2.1. Σεμινάρια σε Ιατρούς, Λειτουργούς Υγείας, εκπαιδευτικούς και μαθητές στην Κύπρο και το εξωτερικό

2.1.1. Η Εθνική Επιτροπή «Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού» συνδιοργάνωσε με την Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου, την 1^η Νοεμβρίου 2018 την 15^η ετήσια εκπαιδευτική ημερίδα της με τίτλο: **“Η δυναμική των επιπτώσεων του περιβάλλοντος στο παιδί: εξελίξεις, αναδυόμενοι κίνδυνοι και πρόληψη”**.

Η Ημερίδα τελούσε υπό την αιγίδα του Υπουργού Υγείας κ. Κ. Ιωάννου, και της Επιτρόπου Περιβάλλοντος κας Ιωάννας Παναγιώτου, πραγματοποιήθηκε με τη στήριξη του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου, είχε την ευγενή χορηγία της Nestle Κύπρου απευθυνόταν πρωτίστως στον ιατρικό κόσμο και σε λειτουργούς υγείας, αλλά και σε ευαισθητοποιημένους πολίτες. Συμμετείχαν, και 129 σύνεδροι συμπεριλαμβανομένων παιδίατρων, ιατρών διαφόρων ειδικοτήτων, λειτουργών υγείας, κρατικών λειτουργών πολιτών, νέων γονέων, κ.ά.. Οι ιατροί που παρακολούθησαν την Ημερίδα πιστώθηκαν με 4 Μόρια Συνεχιζόμενης Ιατρικής Εκπαίδευσης (ΣΙΕ). Την έναρξη των εργασιών κήρυξε εκπρόσωπος του Υπουργού Υγείας και Διευθυντής του Μακάριου Νοσοκομείου, Δρ Ανδρέας Νεοφύτου.

Απευθυνόταν κυρίως σε λειτουργούς υγείας και γιατρούς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αλλά ήταν ανοικτή σε εκπαιδευτικούς και γονείς. Συμμετείχαν 129 σύνεδροι, συμπεριλαμβανομένων πολιτών, νέων γονέων, παιδίατρων, ιατρών διαφόρων ειδικοτήτων, λειτουργών υγείας, κ.ά.. Στόχος η εκπαίδευση-ευαισθητοποίηση και η αποτελεσματική Πρόληψη. Περιελάμβανε θέματα αναφορικά με σημαντικούς περιβαλλοντικούς κινδύνους που επηρεάζουν τη ψυχοσωματική υγεία των παιδιών όπως η κατάχρηση των πολυμέσων και η ακτινοβολία των κινητών, Wi-Fi, τις ουσίες που διαταράσσουν το ενδοκρινικό σύστημα, τα πλαστικά, τη σημασία της διατροφής ως εργαλείο πρόληψης κ.ά.. Τα θέματα παρουσίασαν 8 εξαιρετοι επιστήμονες, δύο εξ Ελλάδος, η Δρ Αντιγόνη Παπαβασιλείου Συρίγου, Παιδονευρολόγος, πρώην διευθύντρια της Νευρολογικής Κλινικής του Νοσοκομείου Παιδών Πεντέλης, και η Δρ Πολυξένη Νικολοπούλου - Σταμάτη, Καθηγήτρια

Περιβαλλοντικής/Παθολογικής Ανατομίας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ακολούθως παρατίθεται το πρόγραμμα:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

09:00 – 09:30 – ΕΓΓΡΑΦΕΣ

09:30 – 09:45 – ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟ ΜΕΡΟΣ – ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Συντονίζουν: Δρ. Ανδρέας Χατζησάββας και Δρ. Ιωάννης Γεωργίου

09:45 – 10:15
1^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Χρήση Πολυμέσων: Εξάρτηση & Επιπτώσεις στον παιδικό εγκέφαλο»
Δρ. Αντιγόνη Παπαβασιλείου Συρίγου

10:15 – 10:45
2^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Το παγόβουνο της τεκμηρίωσης των επιπτώσεων από τα κινητά, Wi-Fi κ.ά. αναδύεται 2011.....2018 και δεν είναι ουτοπία»
Δρ. Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου

10:45 – 11:15
3^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Η συνέργεια των επιπτώσεων του Περιβάλλοντος στην Υγεία του Παιδιού - Ένα μεγάλο αδιευκρίνιστο πρόβλημα»
Καθ. Πολυξένη Νικολοπούλου - Σταμάτη

11:15 – 11:45
4^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Το αμάρτημα της μητρός»
Δρ. Νίκος Σκορδής

11:45 – 12:15 – ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Συντονίζουν: Δρ. Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου και Δρ. Στέλιος Γιαννόπουλος

12:15 – 12:45
5^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Σημασία και σχέση της διατροφής με το οξειδωτικό στρες και τις ελεύθερες ρίζες για την αντιμετώπιση προβλημάτων υγείας»
Δρ. Ελένη Ανδρέου

12:45 – 13:15
6^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Οι ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της παιδικής επιληψίας και πως αντιμετωπίζονται»
Δρ. Αντιγόνη Παπαβασιλείου Συρίγου

13:15 – 13:45
7^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Τα πλαστικά στη ζωή των παιδιών - πατώματα, τάπητες κ.ά. - οι πιθανοί κίνδυνοι από τη χρήση τους»
Δρ. Τασούλα Κυπριανίδου - Λεοντίδου

13:45 – 14:00 – ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

Συντονίζουν: Δρ. Μιχάλης Αναστασιάδης και Δρ. Ζήνα Ζήνωνος

14:00 – 14:20
8^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Παράγοντες Κινδύνου Ανάπτυξης Παχυσαρκίας τις Πρώτες 1000 Ημέρες»
Δρ. Μάρω Σολωμού

14:20 – 14:40
9^η ΔΙΑΛΕΞΗ
«Οι διατροφικές διαταραχές και τα Κυπριακά επιδημιολογικά δεδομένα»
Δρ. Χαράλαμπος Χατζηγεωργίου

14:40 – 15:00 – ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΚΛΕΙΣΙΜΟ

09:45 – 11:45
ΜΕΡΟΣ Α'

12:15 – 13:45
ΜΕΡΟΣ Β'

14:00 – 14:40
ΜΕΡΟΣ Γ'

2.1.2. Συμμετοχή της Προέδρου ως προσκεκλημένης ομιλήτριας στην 1^η Επιστημονική Ημερίδα της Παγκύπριας Γυναικολογικής & Μαιευτικής Εταιρείας, στις 20 Ιανουαρίου 2018, και παρουσίαση του θέματος: «Η έκθεση των παιδιών στη μη Ιονίζουσα ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία και το αναδυόμενο παγόβουνο των επιπτώσεων. Μπορούμε να τα προστατέψουμε?».

2.1.3. Στις 22/01/18 έγινε ενημέρωση των 500 μαθητών και εκπαιδευτικών του Γυμνασίου Αραδίππου από τη Δρα Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου με θέμα «Δαμάζω και αξιοποιώ έξυπνα την ψηφιακή τεχνολογία και δεν εξαρτώμαι απ' αυτή. Μπορώ!».

2.1.4. Συμμετοχή της Προέδρου στη Συνεδρία του Ιατρικού Συλλόγου Αυστρίας, στις 17/04/2018.

2.1.5. Συμμετοχή της Προέδρου στο Συμπόσιο του Ιατρικού Συλλόγου Βιέννης και της Ελληνικής Πρεσβείας στη Βιέννη στις 17/05/2018 με τίτλο: "Vienna Symposium on Safe Use of Digital Technology". Η παρουσίαση της Δρος Μιχαηλίδου είχε τίτλο: «Children as the most vulnerable to the EMF/RF: Why and how we must protect them? - The Nicosia Declaration 2017» (Το δελτίο τύπου επισυνάπτεται στο Παράρτημα ΙΙ).

2.1.6. Συμμετοχή της Προέδρου στο 2ο Διεθνές Συνέδριο "Οι Δραματικές Αλλαγές στον Πλανήτη και οι Ελληνικές Ρίζες της Οικολογικής Ηθικής", που διοργανώθηκε από το Πανεπιστήμιο Πατρών στις 17-20/06/2018 στην Πάτρα, Ελλάδα. Η ομιλία της Προέδρου είχε θέμα: «Ηθικές Προκλήσεις για τη Διαχείριση Περιβαλλοντικών Στρεσογόνων Παραγόντων και την Προστασία των Παιδιών - Επιστημονικά Βασισμένες Παρεμβάσεις και Προφύλαξη».

2.1.7. Συμμετοχή της Προέδρου στο 1^ο Διεθνές Συμπόσιο για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία και την Υγεία (1st EMF & Health Symposium), που διεξήχθη στην Αθήνα στις 14-15/09/2018. Η Δρ Μιχαηλίδου παρουσίασε κατά τη διάρκεια της εναρκτήριας τελετής το θέμα: «Οι αποδείξεις για τις επιπτώσεις της ΗΜΑ στην υγεία αναδύονται - Εμείς προωθούμε μείωση της έκθεσης των παιδιών και προφύλαξη». Το διεθνές Συμπόσιο συνδιοργανώνεται από το Ίδρυμα Ιατροβιολογικών Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών, το 1ο Τμήμα της Παιδιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, το Νοσοκομείο Παίδων Αγία Σοφία, το Πανεπιστημιακό Ερευνητικό Ινστιτούτο Υγείας της μητρότητας και του παιδιού και Ακριβούς Ιατρικής, και το Κολλέγιο Ελλήνων Παιδιάτρων.

2.1.8. Διάλεξη της Προέδρου στην εκδήλωση του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού (ΣΥΛ) στις 24/10/2018, που διοργανώθηκε στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας

Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία. Τίτλος παρουσίασης: «Η Ακτινοβολία των κινητών, Wi-Fi και όχι μόνο. Πόσο επικίνδυνη είναι; Η Προφύλαξη των παιδιών, η μόνη υπεύθυνη και αλλά και δυνατή επιλογή μας».

2.1.9. Συμμετοχή της Προέδρου στο 8ο συνέδριο της τοπικής επιτροπής της Παιδιατρικής Εταιρείας Κύπρου στη Λάρνακα με τίτλο: «Επάγγελμα ...Γονιός», στις 3 Νοεμβρίου στο Pascal English School στη Λάρνακα, παρουσιάζοντας το θέμα: «Κινητά - Τάμπλετς κ.ά.: Από τον μύθο και τον ενθουσιασμό στην επιστημονική αλήθεια των επιπτώσεων στα παιδιά».

2.2. Διαλέξεις και άλλες παρεμβάσεις σε οργανωμένα σύνολα γονιών και το ευρύτερο κοινό από μέλη της Εθνικής Επιτροπής

2.2.1 13/06/18 Διάλεξη από τη Δρ. Τασούλα Κυπριανίδου-Λεοντίδου με θέμα «Οι χημικές ουσίες στη ζωή μας - Κίνδυνοι και προστασία», σε ενημερωτική εκδήλωση που διοργάνωσε η CNP Ασφαλιστική σε συνεργασία με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το Σύνδεσμο Ασφάλειας & Υγείας Κύπρου.

2.2.2 06/10/18 Στελέχωση Περιπτέρου στο Φεστιβάλ περιβάλλοντος και Ανακύκλωσης της Green Dot στη Λεμεσό για προώθηση του διαθέσιμου έντυπου ενημερωτικού υλικού της Επιτροπής, και ενημέρωση του κοινού για τα θέματα που αφορούν τις αρνητικές επιπτώσεις της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας στην υγεία και προβολή σχετικών ενημερωτικών βίντεο, παρουσίαση των συσκευών Power Line για ασφαλή ενσύρματη σύνδεση σε όλους τους χώρους του σπιτιού, και για τον καθαρό αέρα. Συμβολή της Επιστημονικής Συνεργάτη, του Μέλους της Επιτροπής κας Τατιάνας Χρυσοστόμου, και του συνεργάτη της Επιτροπής κ. Ζήνωνα Μιχαηλίδη.

2.3. Συμμετοχή σε ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές

14/03/18	Διεθνής δικτύωση και προβολή της Εθνικής Επιτροπής μέσω συνέντευξης της Προέδρου στην Αυστριακή Ραδιοφωνία. Η Πρόεδρος με τον εκπρόσωπο του Ιατρικού Συλλογου Βιέννης Dr Piero Lercher έδωσαν συνέντευξη στο Ραδιοσταθμό ORF της Αυστρίας για τις επιδράσεις των Wi-Fi, κινητών και νέων τεχνολογιών στην υγεία των παιδιών, προβολή της Διακήρυξης της Λευκωσίας και μέτρα προφύλαξης.
27/06/18	Πρόεδρος της Επιτροπής Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου παρευρέθηκε στην εκπομπή "Μέρα μεσημέρι" στον Αντ1 Κύπρου και παρουσίασε το θέμα: "Η χρήση κινητών τηλεφώνων στα σχολεία, και τα προβλήματα που μπορούν να προκύψουν".
31/10/18	Παρουσίαση του θέματος των επιπτώσεων της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας στο πρόγραμμα του ΡΙΚ "Ευ Ζην" από την Πρόεδρο της Εθνικής Επιτροπής "Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού" Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου, και την Παιδονευρολόγο Δρ Αντιγόνη Παπαβασιλείου Συρίγου.

14/12/18

Συνέντευξη της Προέδρου στο ραδιόφωνο του ΡΙΚ αναφορικά με το θέμα: «Ασφαλή Παιχνίδια», ενόψει των Χριστουγεννιάτικων εορτών.

2.4. Διαχρονικές Εκστρατείες Ενημέρωσης και Ευαισθητοποίησης

A. Παθητικό Κάπνισμα

Η Επιτροπή έχει διαχρονική δράση από το 2005 μέχρι σήμερα, με στόχο την προστασία της υγείας των παιδιών στην Κύπρο μέσα από τη μείωση της έκθεσης τους στο παθητικό κάπνισμα.

Το 2005 σε συνεργασία με το Τμήμα Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και το Γενικό Χημείο του Κράτους, άρχισε μια ολοκληρωμένη και συνεχή αντικαπνιστική εκστρατεία. Οι στόχοι της εκστρατείας είναι:

1. Ανάπτυξη αντικαπνιστικής νοοτροπίας από την παιδική ηλικία μέχρι την ενηλικίωση
2. Σπίτια απαλλαγμένα καπνού: Αλλαγή Νοοτροπίας και Πρακτικών - Συνηθειών των γονιών καπνιστών.

Στις δράσεις περιλαμβάνονται πιλοτικές έρευνες, διαλέξεις σε οργανωμένα σύνολα από γονείς και παιδιά, εκπαιδευτικά προγράμματα σε εκπαιδευτικούς και Λειτουργούς Υγείας, ετοιμασία βίντεο και συμμετοχή σε εκπομπές ραδιοφώνου και τηλεόρασης καθώς και σε άλλα ΜΜΕ.

Η Επιτροπή, επίσης, εκπροσωπείται από μέλη της στην Εθνική Επιτροπή κατά του Καπνίσματος καθώς και στη Διαφωτιστική Επιτροπή για το Κάπνισμα, μέσα από τις οποίες συμμετέχει ενεργά σε συνεδριάσεις και διαφωτιστικές καμπάνιες του Υπουργείου Υγείας με υλικό και επί τόπου ενημέρωση του κοινού.

B. Εκστρατεία ενημέρωσης για τους σοβαρούς κινδύνους των λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας και την αποτελεσματική προφύλαξη των παιδιών

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας προχώρησε στη σταδιακή κατάργηση των ενεργοβόρων λαμπτήρων. Με βάση τον Κανονισμό 244/2009/ΕΚ, οι συμβατικοί / συνηθισμένοι λαμπτήρες πυράκτωσης καταργήθηκαν και αντικαταστάθηκαν με οικονομικότερους λαμπτήρες. Όμως, οι πλέον διαδεδομένοι δηλ. οι συμπαγείς λαμπτήρες φθορισμού CFLS (διανέμονταν δωρεάν) όπως και οι κοινές φλορένσες, περιέχουν τοξικό υδράργυρο, ο οποίος όταν ο λαμπτήρας σπάσει διαχέεται στην ατμόσφαιρα και απορροφείται άμεσα κατά 80% από το αναπνευστικό σύστημα. Ο υδράργυρος είναι εξαιρετικά επικίνδυνος γιατί, μεταξύ άλλων, επηρεάζει την ανάπτυξη του εγκεφάλου των παιδιών και του εμβρύου και μπορεί επίσης να επηρεάσει την ανάπτυξη της νοημοσύνης τους και το IQ. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, δεν υπάρχει ασφαλές όριο έκθεσης των παιδιών στον

υδράργυρο. Το σπάσιμο φλορένσων και λαμπτήρων μπορεί να συμβεί σε σχολεία και σπίτια, θέτοντας την υγεία των παιδιών σε σοβαρό κίνδυνο αν δεν τύχει σωστής διαχείρισης.

Η Εθνική Επιτροπή «Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού» συνεχίζει την ενημέρωση για το θέμα. Σχετικό φυλλάδιο βρίσκεται στη ιστοσελίδα της Επιτροπής <www.cyprus-child-environment.org> ή <www.paidi.com.cy>.

Γ. Συνεχιζόμενη εκστρατεία ενημέρωσης για ασφαλέστερες επιλογές αντικειμένων καθημερινής χρήσης και, επίσης, μείωση της έκθεσης των παιδιών σε τοξικές ουσίες στο σπίτι και το σχολείο

Ενδεικτικά, αναφέρεται ο ολοκληρωμένος οδηγός «Κτίστε την φωλιά του με αγάπη και ασφάλεια» καθώς και σχετικές ενημερωτικές τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές. Επίσης, ο νέος συνοπτικός οδηγός 2014 « Πρακτικός Οδηγός Προφύλαξης των παιδιών από Τοξικές ουσίες στο σπίτι και το σχολείο» διατίθεται δωρεάν στις εκδηλώσεις και στις διαλέξεις όπου συμμετέχουν μέλη της Επιτροπής.

Δ. Εκστρατεία για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία, κινητά, Wi-Fi και άλλες ασύρματες συσκευές και συνδέσεις: «Το σπίτι και το σχολείο ΟΑΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, από την ακτινοβολία των κινητών, Wi-Fi και άλλων ασύρματων συσκευών»

Το 2011, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κατέταξε την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία Ραδιοσυχνοτήτων 30kHz-300GHz, που εκπέμπουν τα κινητά τηλέφωνα, Wi-Fi, καθώς και υπολογιστές, tablets, iPads συνδεδεμένα ασύρματα μέσω Wi-Fi ή Δεδομένων κινητής τηλεφωνίας (π.χ. G3 ή G4 κ.ά.) και οι ασύρματες συσκευές παρακολούθησης των βρεφών και άλλες παρόμοιες ασύρματες συσκευές/συνδέσεις, ως «πιθανώς καρκινογόνα για τον άνθρωπο κατηγορίας 2B». Πρόσφατες έρευνες (Hardell 2014-2016, National toxicology Program / USA 2016) υποδεικνύουν την ανάγκη αναβάθμισης της κατάταξης από «πιθανώς», σε «δυσνητικά» (κατηγορία 2A) ή και «καρκινογόνα» (κατηγορία 1). Ήδη το ρίσκο για Γλοιώμα και καρκίνο του ακουστικού νεύρου επιβεβαιώνεται. Ο κίνδυνος εμφάνισης καρκίνου του εγκεφάλου βρέθηκε να είναι 20% μεγαλύτερος στους πάνω από δεκαετία χρήστες κινητών τηλεφώνων και 200% μεγαλύτερος όταν μιλάνε κρατώντας το τηλέφωνο κυρίως από τη ίδια πλευρά του κεφαλιού (Hardell et al., 2012). Περαιτέρω ανάλυση του θέματος γίνεται στο υποκεφάλαιο «ΈΡΕΥΝΕΣ - ΜΕΛΕΤΕΣ» (σελ. 20).

Η Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού (ΕΕΠΥΠ) στα πλαίσια των όρων εντολής της, του επιστημονικού/συμβουλευτικού της ρόλου και της αποστολής της για

Προφύλαξη των Παιδιών, έχει εντάξει από το Δεκέμβρη του 2014 το θέμα της ΗΜΑ στις προτεραιότητες, το έχει επεξεργαστεί επιστημονικά στη βάση της διεθνούς βιβλιογραφίας και προωθεί μια πολύπλευρη εκστρατεία εκπαίδευσης και ενημέρωσης με τίτλο «**Το σπίτι και το σχολείο ΟΑΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, από την ακτινοβολία των κινητών, Wi-Fi και άλλων ασύρματων συσκευών**». Τα παιδιά περνούν στο σπίτι και στο σχολείο ανάλογα με την ηλικία τους τουλάχιστον 60-90% του χρόνου τους. Απώτερος στόχος η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση και η χρήση και αξιοποίηση της τεχνολογίας και ιδίως του Διαδικτύου με ασφάλεια και πάντα ανάλογα και με την ηλικία των παιδιών. Έχει ήδη ετοιμάσει σχετικά Βίντεος και οδηγό Προφύλαξης, και προώθησε την εκπαίδευση Παιδιάτρων (Οκτώβρης/Νοέμβρης 2015) και Λειτουργών Υγείας (Οκτώβρης 2015 - Νοέμβρης 2017).

Η Επιτροπή συμμετείχε σε σημαντικό αριθμό ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, παρείχε συνεντεύξεις σε έντυπα μέσα ενημέρωσης σχετικά με το θέμα της ακτινοβολίας, και προχώρησε στην παραγωγή ενημερωτικού ραδιοτηλεοπτικού σποτ διάρκειας 38 δευτερολέπτων που προσδοκεί να διαφωτίσει σχετικά με τις δυσμενείς επιπτώσεις της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας.

Μετά από συστηματικές προσπάθειες της Επιτροπής τον Ιανουάριο 2017 αποφασίστηκε με Εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας (Παράρτημα Ιδ) απαγόρευση των Wi-Fi σε όλα τα Δημόσια Νηπιαγωγεία της Κύπρου και αποφυγή της χρήσης στα Δημόσια Δημοτικά.

ΕΡΕΥΝΕΣ - ΜΕΛΕΤΕΣ

Λόγω της οικονομικής κρίσεως και του μη επαρκούς προϋπολογισμού για έρευνα, το ερευνητικό κομμάτι αφορούσε την επικαιροποίηση ενδεδειγμένης βιβλιογραφικής έρευνας για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία και τις επιδράσεις της στα παιδιά (Έκθεση ΗΜΑ) (βλ. σελ. 8), και τη συγγραφή εκτενούς περίληψης, τη σύνταξη σύντομης περίληψης και την ετοιμασία παρουσίασης (Power Point) της συστηματικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης της Isabel Wilke με Αγγλικό τίτλο: «Biological and pathological effects of 2.45 GHz radiation on cells, fertility, brain, and behaviour» (Wilke, I. (2018): Redaktion Strahlentelex / Elektrosmog Report. Deutschland. Umwelt Medizin Gesellschaft, 31 (1), Suppl: 1-32). Η Επιτροπή ενημερώνει άμεσα τους αρμόδιους καθώς και το κοινό και τους φορείς, μέσω των εκθέσεων, της ιστοσελίδας της και των ΜΜΕ & ΜΚΔ.

Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση μέχρι το τέλος του 2018 προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

1. Η έκθεση στην ΗΜΑ/RF είναι καθολική - πολλαπλή και αδιάκοπη. Θα αυξάνεται γεωμετρικά και υπάρχει ήδη διάσπαρτη αθέλητη έκθεση (ANSES 2016).
2. Υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις για το είδος (Θερμικές Vs Αθερμικές / Βιολογικές), την σοβαρότητα των επιπτώσεων και τα επίπεδα που τις προκαλούν. Υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένων μελετών για τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις, ιδίως στα παιδιά (WHO, ANSES, Council of Europe), ενώ είναι τεκμηριωμένο και αδιαμφισβήτητο ότι η έκθεση και η ευαισθησία του εμβρύου και των παιδιών είναι μεγαλύτερες και οι όποιες επιπτώσεις μεγαλύτερες (WHO 2011, Council of Europe, Paediatric Associations, ANSES 2016).
3. Οι βιολογικές επιδράσεις έχουν τεκμηριωθεί σε σημαντικό βαθμό και συμβαίνουν σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από υφιστάμενα όρια ενώ η τεκμηρίωση της πιθανότητας καρκινογένεσης (IARC/WHO 2011), ενισχύεται συνεχώς (BioInitiative 2014, NTP/USA 2016 κ.ά.). Σε συνθήκες χρόνιας/συνεχούς έκθεσης ευλόγως τεκμαίρεται και συνεχώς τεκμηριώνεται επιδημιολογικά ότι οι επιδράσεις μπορεί να οδηγήσουν σε δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία (BioInitiative 2014).
4. Τα όρια έκθεσης έχει τεκμηριωθεί ότι είναι ασυμβίβαστα με την επιστημονική πραγματικότητα των μακροχρόνων βιολογικών επιπτώσεων (που εξ' ορισμού δεν τις καλύπτουν- ICNIRP 1999) που συμβαίνουν σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα καθώς και τις σημερινές συνθήκες έκθεσης. Οι υποστηρικτές των υφισταμένων ορίων, δεν αποκλείουν άλλους πιθανούς κινδύνους, αλλά επικαλούνται έλλειψη «αδιάσειστων» αποδείξεων. Δημιουργούν μια πλασματική σιγουριά ασφάλειας που εντείνει την εξάπλωση της τεχνολογίας σε όλες τις ηλικίες και χώρους μακριά από την λελογισμένη χρήση και προφύλαξη. Στην βάση της Αρχής της Προφύλαξης και της αρχής ότι τα όρια πρέπει να διασφαλίζουν στο μέτρο του εφικτού, την απουσία επιδράσεων, προτείνεται ως ρεαλιστική προσέγγιση η, αξιοποίηση καθοδηγητικών / βιολογικών κριτηρίων ως συμπληρωματική των ορίων βάση αξιολόγησης της έκθεσης των παιδιών στο σχολείο και το σπίτι.
5. Ελλιπής έως ανύπαρκτος έλεγχος των διαφόρων συσκευών ως προς τις επιπτώσεις της χρήσης τους (ANSES 2016).
6. Υπάρχει ελλιπής ενημέρωση ή και λανθασμένες πεποιθήσεις ασφάλειας και άγνοια των σωστών πρακτικών ασφαλούς αξιοποίησης της τεχνολογίας ιδιαίτερα του διαδικτύου που υπάρχουν.

Με βάση τα πιο πάνω και ιδίως την σοβαρότητα των κινδύνων, η θέση σχεδόν όλων των επιστημονικών σωμάτων, οργανισμών καθώς και η θέση της Εθνικής Επιτροπής είναι ότι υπάρχει αρκετή γνώση και τεκμηρίωση που επιβάλλει την εφαρμογή των δυο Αρχών που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε, ως πρόσθετα εργαλεία διαχείρισης καλά τεκμηριωμένων και σοβαρών κινδύνων - που δεν έχουν πλήρως εκτιμηθεί/καθιερωθεί - και για τους οποίους υπάρχουν αβεβαιότητες στην ποσοτικοποίηση τους δηλ. την Αρχή

της Προφύλαξης COM 2000 και της ALARA (As Low Exposure As Possible). Η απαίτηση για αποδείξεις αδιαμφισβήτητης πρόκλησης βλάβης, όταν μάλιστα υπάρχει αξιόπιστη επιστημονική μαρτυρία σοβαρών δυνητικών κινδύνων, συγκρούεται με την «ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ».

Γι' αυτό επιβάλλεται συστηματική ενημέρωση ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση γονιών, δασκάλων, παιδιών και επαγγελματιών υγείας. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους χώρους **εκπαίδευσης, διαβίωσης, περίθαλψης και ψυχαγωγίας των παιδιών**. Το νηπιαγωγείο, το σχολείο, και το σπίτι, όπου τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία τους περνάνε το 60-90% του χρόνου τους πρέπει να γίνουν όαση προστασίας από την ακτινοβολία ασύρματων συσκευών και συνδέσεων. Είναι ευθύνη των γονιών, εκπαιδευτικών, της πολιτείας και του κοινωνικού συνόλου η προφύλαξη των παιδιών και η διασφάλιση του δικαιώματός τους στην Υγεία.

Τα πιο πάνω οριοθετούν τους στόχους και τις δραστηριότητες της Επιτροπής στο θέμα της ΗΜΑ.

3. ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΕΝΤΥΠΑ-ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΒΙΝΤΕΟ

Η Εθνική Επιτροπή εκτύπωσε 1000 αντίγραφα του ενημερωτικού φυλλαδίου για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία στα Ελληνικά με τίτλο: «**Προστατέψτε τα παιδιά και τις εγκύους από τους πιθανούς κινδύνους της ακτινοβολίας που εκπέμπεται από τα κινητά τηλέφωνα και άλλες ασύρματες συσκευές και τα Wi-Fi**» (Έκδοσης 2016), και 1000 αντίγραφα του αντίστοιχου φυλλαδίου μεταφρασμένο στα Αγγλικά, με τίτλο "**Protect children and pregnant women against potential risks of radiation emitted by wireless devices and Internet connections, mobile phones, baby monitors and wireless Internet connections e.g. via Wi-Fi, mobile data**" (Έκδοσης 2016). Τα φυλλάδια διανέμονται για σκοπούς ενημέρωσης στις διάφορες εκδηλώσεις που διοργανώνει η ίδια η Επιτροπή, καθώς και σε αυτές που συμμετέχει.

Έγινε η εκτύπωση 100 αντιγράφων των έγχρωμων αφισών μεγέθους Α2 με αναφορά στους **16 Κανόνες Προστασίας από την ΗΜΑ**, οι οποίες συνυπογράφηκαν από τον Ιατρικό Σύλλογο Αυστρίας / Βιέννης, τον Παγκύπριο Ιατρικό Σύλλογο και την ΕΕΠΥΠ στην Επιστημονική Ημερίδα με τίτλο: «Οι επιπτώσεις της Μη Ιονίζουσας Ακτινοβολίας στην Υγεία: «Μύθος ή αναδυόμενη ιατρική πρόκληση;» στις 11-11-2017 στη Λευκωσία. Οι αφίσες παραδίδονται για ανάρτηση σε νοσοκομεία, κλινικές, πολυκατοικίες και άλλα κτίρια, προς ενημέρωση του κοινού.

Το 2018 δημιουργήθηκε τηλεοπτικό/ραδιοφωνικό σποτ διάρκειας 38 δευτερολέπτων με τίτλο «**Η υγεία είναι δικαίωμα - Μην μας το στερείτε...**» με αγγλικούς υπότιτλους. Το βίντεο αυτό έχει σκοπό τη διευκόλυνση της προώθησης στα ΜΜΕ και των ΜΚΔ της σειράς των 3 προηγούμενων βίντεο: (α) γενικό 2015, (β) για εγκύους 2016, και (γ) για εφήβους

2017, και την παραπομπή των τηλεθεατών/ακροατών στην νέα διεύθυνση της ιστοσελίδα της Επιτροπής (www.paidi.com.cy) για περαιτέρω ενημέρωση. Σημαντική στη δημιουργία του Βίντεο ήταν για άλλη μια φορά η εθελοντική συμμετοχή του δημοσιογράφου Λουκά Χάματσο.

Τα τρία Βίντεο της σειράς έχουν τύχει ευρείας αποδοχής και διεθνώς, και συνεχώς μεταφράζονται (με υποτίτλους) σε αγγλικά, γαλλικά, εβραϊκά, σουηδικά κ.ά., και είναι όπως και το νεότερο διαθέσιμα στο YouTube:

- 1) VIDEO for children (English subtitles): youtu.be/-kb_KWHPFk0
- 2) VIDEO for pregnant women (English subtitles): youtu.be/xxQNdeW_xe4
- 3) VIDEO for teen agers (English subtitles): www.youtube.com/watch?v=RCy3WfaXZkI
- 4) VIDEO SPOT «Health is a Right - Do not deprive us of it...» (English subtitles): www.youtube.com/watch?v=Vpio5zeJ1Hk&feature=youtu.be

Παράλληλα, η Επιτροπή συνεχίζει τη διανομή των εξής φυλλαδίων για ενημέρωση και ευαισθητοποίηση:

1. Ζωγραφική προσώπου: στο φυλλάδιο περιλαμβάνονται και τα αποτελέσματα της πιλοτικής έρευνας που έγινε το 2012 σε συνεργασία με το Γενικό Χημείο του Κράτους. Το έντυπο εκδόθηκε σε 3000 αντίτυπα και δόθηκε κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων και διαλέξεων μελών της Επιτροπής σε 280 αντίτυπα. Προωθήθηκε, παράλληλα, σε ηλεκτρονική μορφή διανεμήθηκε μέσω της Παγκύπριας Συνομοσπονδίας Ομοσπονδιών Συνδέσμων γονέων Δημοτικής Εκπαίδευσης σε όλους τους Συνδέσμους γονέων δημοτικών σχολείων σε ολόκληρη την Κύπρο με στόχο την άμεση ενημέρωση των γονιών.
2. «Πρακτικός Οδηγός Προφύλαξης των παιδιών από Τοξικές ουσίες στο σπίτι και το σχολείο». Τα περιστατικά καρκίνου, άλλων χρόνιων ασθενειών, μαθησιακών και άλλων νοητικών ανωμαλιών αυξάνονται καθώς τα παιδιά βομβαρδίζονται καθημερινά από πολλές τοξικές ουσίες. Υπάρχει ανάγκη αλλά και δυνατότητα δραστηρικής μείωσης της έκθεσης. Σκοπός της αυτόνομης έκδοσης είναι να δώσει ένα εύχρηστο περιληπτικό οδηγό που θα καθοδηγεί γονείς και δάσκαλους σε ασφαλέστερες επιλογές και ουσιαστικής προφύλαξης των παιδιών.
3. "Λαμπτήρες Εξοικονόμησης Ενέργειας Μάθετε να κάνετε τις σωστές επιλογές και να αποφεύγετε τους κινδύνους" εκδόθηκε σε συνεργασία με το Γενικό Χημείο του Κράτους το 2011 και αναφέρεται στους πολύ σοβαρούς κινδύνους που κρύβουν μερικοί λαμπτήρες εξοικονόμησης ενέργειας ιδίως για το παιδιά και τις εγκύους και δίνει πρακτικές συμβουλές ασφαλέστερων επιλογών και προφύλαξης.

Το φυλλάδιο διανεμήθηκε σε παιδίατρους μέσω της Παιδιατρικής Εταιρείας το 2013. Η Επιτροπή, επίσης, ετοίμασε σε ηλεκτρονική μορφή ένα συνοπτικό μονοσέλιδο για εύκολη διανομή και άμεση ευαισθητοποίηση. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,

ανταποκρινόμενο σε εισήγηση της Επιτροπής, εξέδωσε σχετική εγκύκλιο για ηλεκτρονική διανομή σε όλα τα σχολεία.

4. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ & ΔΙΚΤΥΩΣΗ

Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της σύγχρονης εποχής, δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη συνεχή επικαιροποίηση της δίγλωσσης ιστοσελίδας, η οποία αποτελεί και το βασικότερο τρόπο δικτύωσης και άμεσης/έγκαιρης επικοινωνίας με το ευρύ κοινό και τους επαγγελματίες υγείας. Μέσω της ιστοσελίδας η Επιτροπή έχει δημιουργήσει μια στενότερη επαφή με το ευρύ κοινό (www.cyprus-child-environment.org & www.paidi.com.cy).

Παράλληλα, από το 2014 έχει αναπτυχτεί και ο μηχανισμός δικτύωσης / ενημέρωσης μέσω μηνιαίου ενημερωτικού δελτίου (newsletter), το οποίο αποστέλλεται στους πέρα των 318 εγγεγραμμένους συνδρομητές/χρήστες, ενημερώνοντάς τους για όλες τις εκδηλώσεις / δραστηριότητες της Επιτροπής και τα τρέχοντα ζητήματα. Επίσης, μέσω του ενημερωτικού δελτίου μπορούν να συνδεθούν με τους οδηγούς και τα άρθρα που αναρτά η Επιτροπή στην ιστοσελίδα της σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Συγχρόνως, η Επιτροπή έχει ήδη εγγραφεί δωρεάν ως φορέας στο πρόγραμμα του ΚΕΤΤΑ «Ενημέρωσέ με», μέσω του οποίου έχει τη δυνατότητα να αναρτά οποιοσδήποτε δραστηριότητες, άρθρα και οδηγούς της. Μέσω του προγράμματος αυτού, υπάρχει η δυνατότητα να αποστέλλονται άμεσα σε χρήστες, οι οποίοι εκδήλωσαν ενδιαφέρον να ενημερώνονται για τη θεματική ενότητα της υγείας και του περιβάλλοντος. Στόχος είναι η διεύρυνση και επέκταση της ενημέρωσης των γονιών για προφύλαξη των παιδιών τους.

Η δυνατότητα της επικοινωνίας με την Επιτροπή που δίνεται στους χρήστες μέσω της ιστοσελίδας, έχει αποδειχθεί ισχυρό και αποτελεσματικό εργαλείο αφού οι ενδιαφερόμενοι επικοινωνούν μέσω ηλεκτρονικής διεύθυνσης αλλά και τηλεφωνικώς με την Επιτροπή θέτοντας προβληματισμούς τους, εισηγήσεις αλλά και ζητώντας γνωματεύσεις και απόψεις σε διάφορα προβλήματα σχετικά με το κτίσιμο/διαμόρφωση των παιδικών δωματίων, το κάπνισμα, τους λαμπτήρες, τα κινητά τηλέφωνα κτλ. Έχουν προσφερθεί αντίτυπα βιβλίων και έντυπου υλικού άμεσα σε γονιούς και ενδιαφερόμενους, ως αποτέλεσμα αυτής της άμεσης επικοινωνίας.

Στην ιστοσελίδα αναρτώνται ανακοινώσεις από διάφορους φορείς, όπως το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, Υπηρεσία του Καταναλωτή, Υπουργείο Εμπορίου και Βιομηχανίας. Προβληματικά προϊόντα, παιχνίδια στην κυπριακή αγορά, επικίνδυνες αποκριάτικες στολές, επικίνδυνα βρεφικά είδη, κτλ, είναι κάποια που έχουν ήδη αναρτηθεί στην ιστοσελίδα και συμπεριλαμβάνονται και στα μηνιαία μας ενημερωτικά δελτία.

Από το 2017 η ιστοσελίδα της ΕΕΠΥΠ συμπεριλαμβανομένων των σχετικών αναρτήσεων μεταφράζεται μερικώς στην Αγγλική, με σκοπό να επεκταθεί το αναγνωστικό της κοινό και

να διευκολυνθεί η μετάδοση των πληροφοριών ξεπερνώντας τα όρια του γλωσσικού φραγμού.

Από το 2017 η ΕΕΤΥΠ έχει λογαριασμό στο Youtube, για την κοινοποίηση και προώθηση των βίντεο και γενικά υλικού της Επιτροπής, ο οποίος ενημερώνεται με μαγνητοσκοπήσεις παρουσιάσεων και αποκόμματα από τηλεοπτικές εκπομπές όπου συμμετέχουν μέλη της Επιτροπής.

Επίσης, τον Απρίλιο του 2018 δημιουργήθηκε σελίδα στο Facebook, σκοπώντας όπως τα μηνύματα, οι ανακοινώσεις για διαλέξεις, τα άρθρα που αναρτά, και το συνολικό έργο της Επιτροπής να έχουν μεγαλύτερη απήχηση προς τους εφήβους, που αφιερώνουν μεγάλο μέρος της καθημερινότητας τους ενασχολούμενοι με τα ΜΚΔ, τους νέους γονείς, εκπαιδευτικούς, και γενικά την συνεχώς αυξανόμενη κοινότητα των ΜΚΔ.

ΜΕΡΟΣ Β: ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟ 2017

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ		
1	Από το Σεπτέμβριο του 2012	Εκπροσώπηση της Επιτροπής στην Επιτροπή για τη Στρατηγική και τον Έλεγχο του Καπνίσματος στην Κύπρο και στη Διαφωτιστική Επιτροπή για το Κάπνισμα του Υπουργείου Υγείας και συμμετοχή στις καμπάνιες διαφώτισης.
2	Από τον Μάιο 2013	Εκπροσώπηση της Επιτροπής που συστάθηκε από το Υπουργείο Υγείας για τα Δικαιώματα του Παιδιού στον τομέα της Υγείας. Συμμετέχει ενεργά στις συνεδριάσεις και συνέβαλε στη δημιουργία σχετικού ενημερωτικού φυλλαδίου το 2014.
3	2018	Μέλη της Επιτροπής έδωσαν διαλέξεις σε επιστημονικά Συνέδρια στην Κύπρο και το εξωτερικό.
4	Από Ιούνιο 2015 - Δεκέμβριο 2015	Συμμετοχή στην ad hoc Επιτροπή για μείωση της έκθεσης σε Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία για παιδιά νηπιαγωγείου και δημοτικού, της οποίας προεδρεύει η Επίτροπος Περιβάλλοντος.
5	Από Νοέμβριο 2015	Συμμετοχή στην Επιτροπή διαμόρφωσης του Σχεδίου Δράσης της Επιτροπής για τα Παιδικά Ατυχήματα και Δηλητηριάσεις.
6	Από Ιούνιο 2017	Εκπροσώπηση της Επιτροπής στην Επιτροπή Παρακολούθησης για την Υλοποίηση της Στρατηγικής για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία.

7	Από Ιανουάριο 2015 - 2018	Αποστολή επιστολών προς τους Υπουργούς Υγείας, Παιδείας και Πολιτισμού, καθώς και τους Προέδρους των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών Υγείας, Παιδείας και Περιβάλλοντος, Πρόεδρο ΠΙΣ, Πρόεδρο Γυναικολογικής και Μαιευτικής Εταιρείας, και στους Βουλευτές Γιώργο Περδίκη και Μιχάλη Γιωργάλλα, με τις οποίες η Επιτροπή ενημέρωνε και εξέφραζε την προθυμία να συμβάλει, στα πλαίσια του συμβουλευτικού της ρόλου, στην αντιμετώπιση του αναδυόμενου προβλήματος των επιδράσεων της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας των κινητών τηλεφώνων στα παιδιά, όπως επίσης και προς ενημέρωση τους ως αρμόδιοι φορείς μέσω της παρουσίασης της Έκθεσης της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας.
8	Από 2017 - 2018	Εκπροσώπηση της Επιτροπής στην Συμβουλευτική Επιτροπή του Ευρωπαϊκού προγράμματος για τις καταγίδες σκόνης της ερήμου (LIFE MEDEA).

ΚΑΜΠΑΝΙΕΣ - ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ - ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΔΙΑΣΚΕΥΣΕΙΣ & ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΥΡΕΙΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

1	Από το 2005 συνεχιζόμενη	Αντικαπνιστική Καμπάνια: ενημερωτικό υλικό/video - ενημέρωση - εκπαίδευση - πιλοτικές έρευνες - διανομή στα νεογέννητα σαλιαρίστρας με την επιγραφή "όταν καπνίζεις καπνίζω και εγώ". Συμμετοχή στη καμπάνια Υπουργείου Υγείας για το κάπνισμα και στις σχετικές εκδηλώσεις.
2	Από το 2010 συνεχιζόμενη	Συνεχιζόμενη εκστρατεία ενημέρωσης για ασφαλέστερες επιλογές αντικειμένων καθημερινής χρήσης και επίσης μείωση της έκθεσης των παιδιών σε τοξικές ουσίες στο σπίτι και το σχολείο: διαφώτιση - video - ενημερωτικό υλικό - εκπαίδευση.
3	Από το 2012 συνεχιζόμενη	Εκστρατεία ενημέρωσης για τους σοβαρούς κινδύνους λαμπτήρων εξοικονόμησης ενέργειας και την αποτελεσματική προφύλαξη των παιδιών σε συνεργασία με το Γενικό Χημείο του Κράτους και το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.
4	Από το 2014 συνεχιζόμενη	Εκστρατεία ενημέρωσης με στόχο την μείωση της έκθεσης του εμβρύου και των παιδιών στην Μη Ιονίζουσα Ακτινοβολία από τα κινητά τηλέφωνα, Wi-Fi κ.ά..

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΣΕ ΙΑΤΡΟΥΣ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

1	01/11/2018	Η Εθνική Επιτροπή «Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού» διεξήγαγε την 15 ^η ετήσια εκπαιδευτική ημερίδα της σε συνδιοργάνωση με την Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου, με τίτλο: "Η δυναμική των επιπτώσεων του περιβάλλοντος στο παιδί: εξελίξεις, αναδυόμενοι κίνδυνοι και πρόληψη".
2	20/01/2018	Συμμετοχή της Προέδρου ως προσκεκλημένης ομιλήτριας στην 1 ^η Επιστημονική Ημερίδα της Παγκύπριας Γυναικολογικής & Μαιευτικής Εταιρείας με θέμα παρουσίασης: «Η έκθεση των παιδιών στη μη ιονίζουσα ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία και το αναδυόμενο παγόβουνο των επιπτώσεων. Μπορούμε να τα

		προστατέψουμε?».
3	17/05/2018	Συμμετοχή της Προέδρου Συμπόσιο Ιατρικού Συλλόγου Βιέννης και Ελληνικής Πρεσβείας στη Βιέννη με τίτλο: "Vienna Symposium on Safe Use of Digital Technology". Τίτλος παρουσίασης: « Children as the most vulnerable to the EMF/RF: Why and how we must protect them? - The Nicosia Declaration 2017 ».
4	17-20 /06/2018	Συμμετοχή της Προέδρου στο 2ο Διεθνές Συνέδριο "Οι Δραματικές Αλλαγές στον Πλανήτη και οι Ελληνικές Ρίζες της Οικολογικής Ηθικής", που διοργανώθηκε από το Πανεπιστήμιο Πατρών στις στην Πάτρα, Ελλάδα. Θέμα ομιλίας: « Ηθικές Προκλήσεις για τη Διαχείριση Περιβαλλοντικών Στρεσογόνων Παραγόντων και την Προστασία των Παιδιών - Επιστημονικά Βασισμένες Παρεμβάσεις και Προφύλαξη ».
5	22/01/2018	Ενημέρωση των 500 μαθητών και εκπαιδευτικών του Γυμνασίου Αραδίππου από τη Δρα Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου με θέμα « Δαμάζω και αξιοποιώ έξυπνα την ψηφιακή τεχνολογία και δεν εξαρτώμαι απ' αυτή. Μπορώ! ».
6	14-15 /09/2018	Συμμετοχή της Προέδρου στο 1 ^ο Διεθνές Συμπόσιο για την Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία και την Υγεία (1st EMF & Health Symposium), που διεξήχθη στην Αθήνα. Θέμα παρουσίασης: « Οι αποδείξεις για τις επιπτώσεις της ΗΜΑ στην υγεία αναδύονται - Εμείς προωθούμε μείωση της έκθεσης των παιδιών και προφύλαξη ».
7	24/10/2018	Διάλεξη της Προέδρου στην εκδήλωση του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού (ΣΥΛ), που διοργανώθηκε στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία. Τίτλος παρουσίασης: « Η Ακτινοβολία των κινητών, Wi-Fi και όχι μόνο. Πόσο επικίνδυνη είναι; Η Προφύλαξη των παιδιών, η μόνη υπεύθυνη και αλλά και δυνατή επιλογή μας ».
ΕΡΕΥΝΕΣ - ΜΕΛΕΤΕΣ Διαλέξεις σε οργανωμένα σύνολα γονιών και το ευρύτερο κοινό από μέλη της Εθνικής Επιτροπής		
1	13/06/18	Διάλεξη από τη Δρ. Τασούλα Κυπριανίδου-Λεοντίδου με θέμα « Οι χημικές ουσίες στη ζωή μας - Κίνδυνοι και προστασία », σε ενημερωτική εκδήλωση που διοργάνωσε η CNP Ασφαλιστική σε συνεργασία με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το Σύνδεσμο Ασφάλειας & Υγείας Κύπρου.
2	06/10/18	Στελέχωση Περιπτέρου στο Φεστιβάλ περιβάλλοντος και Ανακύκλωσης της Green Dot στη Λεμεσό για προώθηση του διαθέσιμου έντυπου ενημερωτικού υλικού της Επιτροπής, και ενημέρωση του κοινού για τα θέματα που αφορούν τις αρνητικές επιπτώσεις της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας στην υγεία και για τον καθαρό αέρα. Συμβολή της Επιστημονικής Συνεργάτη, του Μέλους της Επιτροπής κας Τατιάνας Χρυσοστόμου, και του κ. Ζήωνα Μιχαηλίδη.

3	03/11/2018	Συμμετοχή της Προέδρου στο 8ο συνέδριο της τοπικής επιτροπής της Παιδιατρικής Εταιρείας Κύπρου στη Λάρνακα με τίτλο: «Επάγγελμα ...Γονιός», στο Pascal English School στη Λάρνακα, παρουσιάζοντας το θέμα: « Κινητά - Τάμπλετς κ.ά.: Από τον μύθο και τον ενθουσιασμό στην επιστημονική αλήθεια των επιπτώσεων στα παιδιά ».
ΕΡΕΥΝΕΣ - ΜΕΛΕΤΕΣ		
1	Από το 2014-2018	Συνεχιζόμενη βιβλιογραφική διερεύνηση κ.ά. του θέματος των επιπτώσεων της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας (Ακτινοβολίας Κινητών, Wi-Fi κ.ά. στο Έμβρυο και στα Παιδιά) (Επικαιροποίηση Ιουνίου 2018).
2	Αύγουστο 2018	Συγγραφή εκτενούς περίληψης, σύνταξη σύντομης περίληψης, και ετοιμασία παρουσίασης (Power Point) της συστηματικής βιβλιογραφικής ανασκόπησης της Isabel Wilke με Αγγλικό τίτλο: « Biological and pathological effects of 2.45 GHz radiation on cells, fertility, brain, and behaviour » (Wilke, I. (2018): Redaktion Strahlentext / Elektrosmog Report. Deutschland. Umwelt Medizin Gesellschaft, 31 (1), Suppl: 1-32).
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ (www.cyprus-child-environment.org & www.paidi.com.cy) ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΣΗ		
1	Από Ιούλιο 2012 μέχρι 2018	Μελέτη σε μηνιαία βάση, όλων των προϊόντων που δημοσιεύονται στην Ιστοσελίδα του συστήματος ταχείας ενημέρωσης Rapex ως επικίνδυνα για την ασφάλεια και υγεία των παιδιών. Δημιουργία για κάθε μήνα ξεχωριστά PDFs με όλα τα προϊόντα που αφορούν μόνο παιδιά και ακολούθως δημοσίευση του, στην Ιστοσελίδα της Επιτροπής.
2	Από Οκτώβριο 2014	Έχει αναπτυχθεί ο μηχανισμός δικτύωσης/ενημέρωσης μέσω μηνιαίου ενημερωτικού δελτίου (Newsletter), το οποίο αποστέλλεται στους 318 εγγεγραμμένους συνδρομητές/χρήστες, ενημερώνοντάς τους για όλες τις εκδηλώσεις/δραστηριότητες της Επιτροπής και τα τρέχοντα ζητήματα. Επίσης, μέσω του ενημερωτικού δελτίου μπορούν να συνδεθούν με τους οδηγούς και τα άρθρα που αναρτά η Επιτροπή στην ιστοσελίδα της σε τακτά χρονικά διαστήματα.
3	Από Νοέμβριο 2014	Η Επιτροπή έχει εγγραφεί δωρεάν ως φορέας στο πρόγραμμα του ΚΕΤΤΑ «Ενημέρωσέ με», μέσω του οποίου έχει τη δυνατότητα να αναρτά οποιοσδήποτε δραστηριότητες, άρθρα και οδηγούς της. Μέσω του προγράμματος αυτού, υπάρχει η δυνατότητα να αποστέλλονται άμεσα σε χρήστες, οι οποίοι εκδήλωσαν ενδιαφέρον να ενημερώνονται για τη θεματική ενότητα της υγείας και του περιβάλλοντος. Στόχος είναι η διεύρυνση και επέκταση της ενημέρωσης των γονιών για προφύλαξη των παιδιών τους.
4	Από το 2017	Η ιστοσελίδα της Επιτροπής συμπεριλαμβανομένων των σχετικών αναρτήσεων μεταφράστηκε μερικώς στην Αγγλική, με σκοπό να επεκταθεί το αναγνωστικό της κοινό και να διευκολυνθεί η μετάδοση των πληροφοριών ξεπερνώντας τα

		όρια του γλωσσικού φραγμού.
5	Από Απρίλιο 2018	Το 2018 δημιουργήθηκε σελίδα στο Facebook, σκοπώντας όπως τα μηνύματα, οι ανακοινώσεις για διαλέξεις, τα άρθρα που αναρτά, και το συνολικό έργο της Επιτροπής να έχουν μεγαλύτερη απήχηση προς τους εφήβους, που αφιερώνουν μεγάλο μέρος της καθημερινότητας τους ενασχολούμενοι με τα ΜΚΔ, τους νέους γονείς, εκπαιδευτικούς, και γενικά την συνεχώς αυξανόμενη κοινότητα των ΜΚΔ.
ΕΚΤΟΜΠΕΣ (ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ, ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ και ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΤΥΠΟΣ)		
1	14/03/18	Η Πρόεδρος με τον εκπρόσωπο του Ιατρικού Συλλογου Βιέννης Dr Piero Lercher έδωσαν συνέντευξη στο Ραδιοσταθμό ORF της Αυστρίας για τις επιδράσεις των Wi-Fi, κινητών και νέων τεχνολογιών στην υγεία των παιδιών, προβολή της Διακήρυξης της Λευκωσίας και μέτρα προφύλαξης.
2	27/06/18	Η Πρόεδρος παρευρέθηκε στην εκπομπή "Μέρα μεσημέρι" στον Αντ1 Κύπρου και παρουσίασε το θέμα: «Η χρήση κινητών τηλεφώνων στα σχολεία, και τα προβλήματα που μπορούν να προκύψουν».
3	31/10/18	Παρουσίαση του θέματος των επιπτώσεων της Ηλεκτρομαγνητικής Ακτινοβολίας στο πρόγραμμα του ΡΙΚ "Ευ Ζην" από την Πρόεδρο και την Παιδονευρολόγο Δρ Αντιγόνη Παπαβασιλείου Συρίγου.
4	14/12/18	Συνέντευξη της Προέδρου στο ραδιόφωνο του ΡΙΚ αναφορικά με το θέμα: «Ασφαλή Παιχνίδια» , ενόψει των Χριστουγεννιάτικων εορτών.
ΕΚΔΟΣΕΙΣ / ΒΙΝΤΕΟ		
1	2017	Μετάφραση φυλλαδίου για Ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία στην Αγγλική με τίτλο: "Protect children and pregnant women against potential risks of radiation emitted by wireless devices and Internet connections, mobile phones, baby monitors and wireless Internet connections e.g. via Wi-Fi, mobile data" (Επανεκτύπωση Δεκέμβριο 2018).
2	Δεκέμβριο 2018	Παραγωγή εκπαιδευτικού Βίντεο (τηλεοπτικό και ραδιοφωνικό σποτ) 38 δευτερολέπτων, που αποσκοπεί στην προώθηση του μηνύματος για προφύλαξη των παιδιών και εμβρύων από τη Μη Ιονίζουσα Ηλεκτρομαγνητική Ακτινοβολία, που φέρει τον τίτλο «Η υγεία είναι δικαίωμα - Μην μας το στερείτε...» και διαθέτει αγγλικούς υπότιτλους.
3	Νοέμβριος 2017	Έκδοση έγχρωμων αφισών μεγέθους A2 με αναφορά στους 16 Κανόνες Προστασίας από την ΗΜΑ, οι οποίες συνοπογράφηκαν από τον Ιατρικό Σύλλογο Αυστρίας/Βιέννης, τον ΠΙΣ και την ΕΕΤΥΠ στην Επιστημονική Ημερίδα με τίτλο : «Οι επιπτώσεις της Μη Ιονίζουσας Ακτινοβολίας στην Υγεία: Μύθος ή αναδυόμενη ιατρική πρόκληση;» (Επανεκτύπωση Δεκέμβριο 2018).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

Ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, Διακήρυξη, Υπομνήματα, Εγκύκλιοι, κ.ά.

Ια: Συμπεράσματα και εισηγήσεις της έκθεσης για την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία προς τον Υπουργό Υγείας, Ιούνιος 2018

ΟΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΤΙΝΟΒΟΛΙΑΣ ΚΙΝΗΤΩΝ Wi-Fi κ.ά. ΣΤΟ ΕΜΒΡΥΟ ΚΑΙ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ: ΤΙ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ-ΕΙΝΑΙ ΑΡΚΕΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ;

Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου, κα Ιωάννα Παναγιώτου, Δρ Μιχάλης Αναστασιάδης

Η έκθεση στην ΗΜΑ/RF είναι καθολική, πολλαπλή και αδιάκοπη. Θα αυξάνεται γεωμετρικά, και υπάρχει ήδη διάσπαρτη αθέλητη έκθεση.

Υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις για το είδος (θερμικές Vs αθερμικές/βιολογικές), την σοβαρότητα των επιπτώσεων και τα επίπεδα που τις προκαλούν. Υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένων μελετών για τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις ιδίως στα παιδιά (WHO, ANSES, Council of Europe), ενώ είναι τεκμηριωμένο και αδιαμφισβήτητο ότι η έκθεση και η ευαισθησία του εμβρύου και των παιδιών είναι μεγαλύτερες και οι όποιες επιπτώσεις μεγαλύτερες (WHO 2011, COUNCIL of EUROPE, PAEDIATRIC Associations, ANSES 2016).

Οι βιολογικές επιδράσεις έχουν τεκμηριωθεί σε σημαντικό βαθμό και συμβαίνουν σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από υφιστάμενα όρια. Σε συνθήκες χρόνιας/συνεχούς έκθεσης ευλόγως τεκμαίρεται και συνεχώς τεκμηριώνεται επιδημιολογικά ότι μπορεί να οδηγήσουν σε δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία (Bionitiative 2014).

Τα όρια έκθεσης έχει τεκμηριωθεί ότι είναι ασυμβίβαστα με την επιστημονική πραγματικότητα των μακροχρόνων βιολογικών επιπτώσεων σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα και τις σημερινές συνθήκες έκθεσης. Οι υποστηρικτές των υφισταμένων ορίων, δεν αποκλείουν άλλους πιθανούς κινδύνους, αλλά επικαλούνται έλλειψη «αδιάσειστων» αποδείξεων. Δημιουργούν μια πλασματική σιγουριά ασφάλειας που εντείνει την εξάπλωση της τεχνολογίας σε όλες τις ηλικίες και χώρους μακριά από την λελογισμένη χρήση και προφύλαξη. Στην βάση της Αρχής της Προφύλαξης προτείνεται ως ρεαλιστική προσέγγιση η αξιοποίηση καθοδηγητικών/ βιολογικών κριτήριων ως συμπληρωματική των ορίων βάση αξιολόγησης της έκθεσης των παιδιών στο σχολείο και το σπίτι (συνημμένο 2).

Ελλιπής έως ανύπαρκτος έλεγχος των διαφόρων συσκευών ως προς τις επιπτώσεις της χρήσης τους (ANSES 2016). Δεν υπάρχουν αποδείξεις ασφάλειας και κανείς Οργανισμός, ούτε και η ίδια η βιομηχανία δηλώνει ευθέως την ασφάλεια τους.

Υπάρχει ελλιπής ενημέρωση ή και λανθασμένες πεποιθήσεις ασφάλειας και άγνοια των σωστών πρακτικών ασφαλούς αξιοποίησης της τεχνολογίας, ιδιαίτερα του διαδικτύου.

Με βάση τα πιο πάνω, και ιδίως την σοβαρότητα των κινδύνων, η θέση σχεδόν όλων των επιστημονικών σωμάτων, οργανισμών καθώς και η θέση της Εθνικής Επιτροπής είναι ότι υπάρχει αρκετή γνώση και τεκμηρίωση που επιβάλλει την εφαρμογή των δυο Αρχών που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θέσπισε, ως πρόσθετα εργαλεία διαχείρισης καλά τεκμηριωμένων και σοβαρών κινδύνων -που δεν έχουν πλήρως εκτιμηθεί/καθιερωθεί- και για τους οποίους υπάρχουν αβεβαιότητες στην ποσοτικοποίηση τους, δηλ. την Αρχή της Προφύλαξης COM 2000 και της ALARA (as low exposure as possible). Η απαίτηση για αποδείξεις αδιαμφισβήτητης πρόκλησης βλάβης, όταν μάλιστα υπάρχει αξιόπιστη επιστημονική μαρτυρία σοβαρών δυνητικών κινδύνων, συγκρούεται με την ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ.

Η αποτελεσματικότητα όμως της εφαρμογής της Αρχής της Προφύλαξης συνεπάγεται συλλογικής προσπάθειας της πολιτείας που θα προωθεί/στηρίζει μέτρα Προφύλαξης/μείωσης της έκθεσης, συνυπολογίζοντας και το κόστος της αδράνειας και ιδίως ενός σωστά ενημερωμένου επιστημονικού/κοινωνικού συνόλου που θα εφαρμόσει την Αρχή αυτή όπου και όταν χρειάζεται ξεκινώντας από το ατομικό και επαγγελματικό επίπεδο, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην προώθηση ευρύτερων θεσμικών και άλλων μέτρων.

Γι' αυτό επιβάλλεται συστηματική ενημέρωση ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση γονιών, δασκάλων, παιδιών και επαγγελματιών υγείας. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους χώρους εκπαίδευσης, διαβίωσης, περίθαλψης και ψυχαγωγίας των παιδιών. Το νηπιαγωγείο, το σχολείο, και το σπίτι όπου τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία τους περνάνε 60-90% του χρόνου τους πρέπει να γίνουν όαση προστασίας από την ακτινοβολία ασύρματων συσκευών και συνδέσεων. Είναι ευθύνη των γονιών, εκπαιδευτικών, της πολιτείας και του κοινωνικού συνόλου η προφύλαξη των παιδιών και η διασφάλιση του δικαιώματός τους στην Υγεία.

Η Εθνική Επιτροπή είχε υποβάλει στον Υπουργό Παιδείας (2015-2016) τους προβληματισμούς και εισηγήσεις της (συνημμένο 6) και με ιδιαίτερη ικανοποίηση χαιρετίζει την πρόσφατη εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού για ενσύρματη σύνδεση στα Νηπιαγωγεία και δημοτικά που αποτελεί ένα σοβαρό βήμα, που χρήζει όμως συμπλήρωσης.

Η Εθνική Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί τις εξελίξεις και να ενημερώνει στα πλαίσια του συμβουλευτικού της ρόλου. Παραμένει στην διάθεση του Υπουργού Υγείας και άλλων Αρχών. Πρόσφατα έχει υποβάλει για το θέμα εισηγήσεις προς τον Υπουργό Υγείας (συνημμένο 7). Οι εισηγήσεις μπορούν να συζητηθούν, και μαζί με άλλο υλικό να συμβάλουν στην επεξεργασία και διαμόρφωση των καλύτερων συλλογικών δράσεων.

Η Εθνική Επιτροπή εκφράζει τις θερμές ευχαριστίες ιδιαίτερα προς τον Υπουργό Υγείας Δρα Γ. Παμπορίδη και την Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου Υγείας για τη συνεχή στήριξη του Έργου της.

Ιβ: Εισηγήσεις στον Υπουργό Υγείας 9/3/2017

Αρ. Φακ.: ΕΕΤΥΠ - 1 - 2017
Αρ. Τηλ.: 99431695, 22809412,
Email: stellacm@spidernet.com.cy

9 Μαρτίου 2017

Θέμα: Εισηγήσεις για προώθηση μέτρων από το Υπουργείο Υγείας για την Ευαισθητοποίηση και Προφύλαξη των παιδιών από την ΗΜΑ των κινητών, Wi-Fi κ.ά.

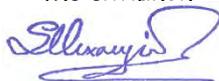
Έντιμο Υπουργό Υγείας, Δρα Γιώργο Παμπορίδη,

Αγαπητέ μας κ. Υπουργέ,

Σας ευχαριστούμε θερμά για την εποικοδομητική συνάντησή μας στις 2 Μαρτίου. Στη βάση της ανταλλαγής απόψεων παραθέτουμε νέο αναθεωρημένο κείμενο εισηγήσεων. Συγκεκριμένα εισηγούμαστε:

1. Να ετοιμαστεί τοποθέτηση/εγκύκλιος ή οδηγία του Υπουργείου Υγείας (κατόπιν συνεννόησης με το Υπουργείο Παιδείας) όπου στη βάση της Αρχής της Προφύλαξης να καλούνται ή/και υποχρεώνονται όλα τα Δημόσια και Ιδιωτικά νηπιαγωγεία, παιδικοί σταθμοί, παιδότοποι, δημοτικά σχολεία και γυμνάσια να χρησιμοποιούν μόνο ενσύρματη σύνδεση στο διαδίκτυο και να απαγορεύεται η χρήση κινητών από τα παιδιά στο σχολείο. Σε ότι αφορά τα Λύκεια να συστήνει επίσης τη χρήση του ενσύρματου διαδικτύου ως την ασφαλέστερη επιλογή (Το 90% των δημόσιων σχολείων ήδη έχει ενσύρματη σύνδεση που καθιστά τη εγκατάσταση και χρήση του Wi-Fi αχρείαστη επένδυση)
2. Ένεκα των σοβαρών πιθανών κινδύνων και στη βάση της Αρχής της Προφύλαξης να καλέσει τους γονείς να ενημερωθούν και ν' αποφεύγουν στο σπίτι την αλόγιστη χρήση ασύρματων συσκευών και ασύρματων συνδέσεων στο διαδίκτυο, να μην δίνουν ασύρματες συσκευές, κινητά κ.ά. σε μικρά παιδιά. Να απαιτούν ενημέρωση για το τι γίνεται στους χώρους εκπαίδευσης ή διαβίωσης των παιδιών και να παίρνουν όλα τα μέτρα και αποφάσεις μείωσης της έκθεσης των παιδιών στην ΗΜΑ, αξιοποιώντας π.χ. τον Οδηγό της Εθνικής Επιτροπής ή και άλλα εγχειρίδια.
3. Οι δύο ενημερωτικές ταινίες μικρού μήκους της Εθνικής Επιτροπής και ο Οδηγός να αναρτηθούν στην Ιστοσελίδα του Υπουργείου
4. Σταδιακά να προωθηθεί η ενσύρματη σύνδεση Διαδικτύου για χρήση από τα παιδιά σε Νοσοκομειακές Παιδιατρικές μονάδες.
5. Για την αξιολόγηση της έκθεσης των παιδιών στην ΗΜΑ να μελετηθεί η δυνατότητα εφαρμογής επιστημονικά τεκμηριωμένων βιολογικών κριτηρίων, συμπληρωματικά των νομικά κατοχυρωμένων ορίων.

Με εκτίμηση

Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου

Πρόεδρος «Εθνικής Επιτροπής Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού»

Υγ: Υπόμνημα για την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία προς το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Αρ. Φακ.: ΕΕΠΥΠ - 1 - 2016

Αρ. Τηλ.: 22809412, 99431695, Αρ. Φαξ 22316981, 22809455

Email: stellacm@spidernet.com.cy, cyprus-env-child-health@hotmail.com

Ιστοσελίδα: <http://www.cyprus-child-environment.org/>

Λευκωσία, 11 Ιανουαρίου 2016,

ΜΕΜΟ θέσεων της Εθνικής Επιτροπής Περιβάλλον και Υγεία Του Παιδιού για την Συνεδρία της 11^{ης} Ιανουαρίου

Στην προβληματική του θέματος πρέπει να ληφθούν υπόψη τα πιο κάτω τεκμηριωμένα δεδομένα

1) Ότι τα ισχύοντα στην Κύπρο όρια της ICNIRP εξ' ορισμού καλύπτουν μόνο άμεσες επιπτώσεις βραχείας έκθεσης και μόνο θερμικές επιδράσεις και επομένως δεν καλύπτουν πιθανές μακροπρόθεσμες, μη θερμικές επιδράσεις και ούτε καν λαμβάνουν υπόψη την γνωμάτευση WHO/IARC «η ΗΜΑ 30KHz-300GHz είναι πιθανώς καρκινογόνος 2B για τον άνθρωπο». Το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Ευρωκοινοβούλιο, ιατρικοί σύλλογοι και επιστημονικοί οργανισμοί και σώματα διαπιστώνουν και προειδοποιούν επίσης ότι τα υφιστάμενα όρια ICNIRP, χρήζουν αναθεώρησης γιατί επιπλέον δεν ανταποκρίνονται στην σημερινή πραγματικότητα της εκτεταμένης (σε πολλαπλότητα, διάρκεια και συχνότητα) χρήσης κινητών, tablets, Wi-Fi και άλλων ασύρματων συσκευών, ούτε αντιμετωπίζουν επαρκώς την αυξημένη έκθεση και ευαισθησία των παιδιών. Η συμμόρφωση μόνο σ' αυτά δεν παρέχει επαρκή προστασία. Συστήνουν την χρήση κριτηρίων που αποτρέπουν βιολογικές επιδράσεις και που είναι πολύ χαμηλότερα των νομοθετημένων δηλ 0.1-10 $\mu\text{W}/\text{m}^2$ Vs 7-10 W/m^2 αντίστοιχα, ιδίως σε εσωτερικούς χώρους σχολεία, σπίτια και παιδότοπους

2) Το puzzle της εκτίμησης όλων των επιπτώσεων και της απόλυτης τεκμηρίωσης θα χρειαστεί χρόνια συγκεντρωτικής έκθεσης για συμπληρωθεί πλήρως. Όμως ανάμεσα στις πιθανές επιπτώσεις, ως αποτέλεσμα ακόμα και βραχυπρόθεσμης έκθεσης, που έχουν τεκμηριωθεί σε σοβαρό βαθμό στην διεθνή βιβλιογραφία είναι: η κόπωση, διαταραχές του ύπνου, της προσοχής, της συγκέντρωσης και της συμπεριφοράς, ανεξήγητες χαμηλές επιδόσεις στο σχολείο. Σοβαρότερες πιθανές επιπτώσεις συνεχούς ή/και μακρόχρονης έκθεσης είναι η καρκινογένεση (καρκίνος εγκεφάλου /γλοίωμα και μαστού κ.ά.), επιδράσεις στο DNA, εκφυλισμός της μυελίνης, καταστροφή νευρικών κυττάρων, διασύνδεση με νευρολογικές παθήσεις, μείωση στη γονιμότητα, στις νοητικές λειτουργίες και ικανότητες, αύξηση της διαπερατότητας του αιματοεγκεφαλικού φραγμού, μείωση της μελατονίνης, κατάθλιψη, αύξηση των στρεσογόνων ορμονών και των ελευθέρων ριζών κ.ά. Το ανησυχητικό και επιβεβαιωμένο είναι πως σύμφωνα με τον ΠΟΥ, οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις δεν είναι ακόμη όλες γνωστές, όμως όποιες και αν είναι θα είναι πολύ μεγαλύτερες και σοβαρότερες για το έμβρυο και το παιδί σε σχέση με τους ενήλικες.

3) Τα Wi-Fi όπως και τα κινητά εκπέμπουν Μη Ιονίζουσα Ακτινοβολία που χαρακτηρίζεται από παλμούς ιδιαίτερα ψηλής έντασης και βιοδραστικούς. Αν και η ένταση ακτινοβολίας των κινητών είναι σαφώς μεγαλύτερη εκείνης των Wi-Fi όμως όπως τελικά χρησιμοποιείται το Wi-Fi (μεγάλη διάρκεια και εγγύτητα των συνδεδεμένων συσκευών με αυτό) και ιδιαίτερα σε μια τάξη οδηγεί σε επίπεδα έκθεσης των παιδιών συγκρίσιμη με εκείνη που δέχονται όταν κάνουν χρήση κινητού εκ του σύνεγγυς. Για πολλούς πλέον η **μεγαλύτερη πηγή έκθεσης** σε ασύρματες ακτινοβολίες δεν είναι οι κεραίες των μόντεμ-ρούτερ αλλά οι **ιδίως οι κεραίες επικοινωνίας με το Wi-Fi (WLAN) των desktop, laptop, tablet και κινητών**, λόγω της **εγγύτητας στο σώμα**. Σε μια τάξη με πολλούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές η έκθεση του κάθε μαθητή θα είναι πολύ μεγαλύτερη καθώς είναι πολλαπλή και πολλαπλασιαστική (από 15-20 υπολογιστές ταυτόχρονα συνδεδεμένους μέσω Wi-Fi και με πιθανώς ισχυρό/ους δρομολογητή/τες). Επιπρόσθετα είναι μια επαναλαμβανομένη, διαρκής και ίσως καθημερινή έκθεση. Έστω και αν η συνολική ακτινοβολία στην τάξη και οι δρομολογητές Wi-Fi είναι εντός των ορίων ICNIRP δεν διασφαλίζονται τα παιδιά (βλ. παργ.1). Πολλοί Οργανισμοί προειδοποιούν ότι, σε παιδικούς σταθμούς και σχολεία πρέπει οι συνδέσεις με το διαδίκτυο να είναι μόνο ενσύρματες, γιατί έτσι περιορίζεται στο ελάχιστο η ακτινοβολία και ταυτόχρονα η ανεξέλεγκτη, εκτεταμένη και συνεχής χρήση του Wi-Fi και κατ' επέκταση του διαδικτύου από τα παιδιά μέσω έξυπνων συσκευών.

5. Επίσης συνδεδεμένη με το πιο πάνω θέμα είναι η χρήση κινητών ιδίως «έξυπνων» από τα παιδιά στα σχολεία που δημιουργεί αυξημένη και πολλαπλή έκθεση στην ΗΜΑ (παθητική έκθεση) από τα τηλέφωνα των άλλων παιδιών με πολύ σοβαρές επιπτώσεις στη σωματική αλλά και την ψυχική και πνευματική υγεία τους.

Η Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού με βάση τα πιο πάνω και στη Βάση της Αρχής της Προφύλαξης, έχει σοβαρές ανησυχίες και, προβληματισμούς (σχετικές οι επιστολές μας 24/4/15 και 2/10/15), για την τροχοδρομούμενη απόφαση για εγκατάσταση Wi-Fi στη Μέση Εκπαίδευση. Χαιρετίζει την σύγκληση της σημερινής συνεδρίας ώστε να τύχει επανεξέτασης λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα και πρωτίστως αυτά που αφορούν την Υγεία των παιδιών. Θεωρούμε ότι στο παρόν στάδιο η λύση της ενσύρματης σύνδεσης με το διαδίκτυο έστω και αν φαίνεται, πιο δαπανηρή θα πρέπει να προτιμηθεί γιατί είναι σαφώς ασφαλέστερη. Θεωρούμε ότι η εμπειρία και η πολιτική των χωρών, όπως π.χ. Αυστρία, Γερμανία, Γαλλία, Βέλγιο, Ισραήλ και Ελβετία είναι σημαντική και πρέπει να ληφθεί υπόψη. Σε αντίθεση με τις προαναφερόμενες χώρες, η Αγγλία, η Σουηδία π.χ. προωθούν τα έξυπνα τηλέφωνα, τάπλετς και Wi-Fi στην εκπαίδευση στη βάση κυρίως στόχων τεχνολογικής/ηλεκτρονικής ανάπτυξης στόχων που σε τελευταία ανάλυση, εξυπηρετούν πρωτίστως τα τεράστια οικονομικά συμφέροντα των χωρών τους. Οι λύσεις αυτές, σε σχέση με την ενσύρματη σύνδεση εκτός από την «βολικότητα» δεν προσφέρουν επί της ουσίας οτιδήποτε περισσότερο στην εκπαίδευση. Στην περίπτωση «δοκιμαστικής» /πilotικής εγκατάστασης Wi-Fi σε σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης πρέπει απαραίτητα

- Η εγκατάσταση να γίνει πιλοτικά ξεκινώντας από τις μεγαλύτερες τάξεις (Λύκειο)
- Η εμβέλεια του Wi-Fi να περιοριστεί σε συγκεκριμένο χώρο του σχολείου, και να αποκλείεται η δυνατότητα χρήσης του για κινητά, τάπλετς στον υπόλοιπο χώρο του σχολείου.

- Στον χώρο εγκατάστασής του η χρήση κινητών να απαγορεύεται για όλους, για να μην επαυξάνεται η συνολική ακτινοβολία.
- Ο χρόνος χρήσης /συχνότητα να περιοριστεί στο ελάχιστο απόλυτα αναγκαίο για εκπαιδευτικούς σκοπούς με βάση και την διεθνή εμπειρία
- Να επιλεγούν συσκευές (π.χ. δρομολογητές) όχι απλώς εντός των «ορίων» αλλά κριτήριο επιλογής να είναι η ελαχίστη ακτινοβολία.
- Συστηματική παρακολούθηση των επιπέδων ακτινοβολίας σε συνθήκες πραγματικής /πολλαπλής έκθεσης των παιδιών στην τάξη. Η Αξιολόγηση της έκθεσης πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα κριτήρια αποφυγής μακρόχρονων βιολογικών επιδράσεων
- Να υπάρχει συστηματική παρακολούθηση από τη σχολιατρική υπηρεσία για τυχόν συμπτώματα Ηλεκτρονικής Υπερευαισθησίας ή άλλα (διαταραχή του ύπνου και της προσοχής)
- Να προηγηθεί σε βάθος ενημέρωση των μαθητών και εκπαιδευτικών (ιδίως των εγκύων) για τους δυνητικούς κινδύνους ώστε να επιδιώκουν ενσύρματη σύνδεση και να περιορίζουν τη συνολική χρήση του Wi-Fi στο σχολείο και το σπίτι
- Στα πλαίσια της διαφάνειας τα αποτελέσματα των ελέγχων κοινοποιούνται στην Εθνική Επιτροπή, και στους άμεσα εμπλεκόμενους γονείς.
- Αν η έκθεση βρίσκεται σε επίπεδα που δυνατόν να συνεπάγονται βιολογικές επιδράσεις ή εάν διαπιστωθούν ήπιες ενοχλήσεις το Υπουργείο εφαρμόζοντας την Αρχή της Προφύλαξης, να είναι έτοιμο ν' αναθεωρήσει πρακτικές ή και να «ξηλώσει» τα Wi-Fi.

Περαιτέρω στοιχεία δίνονται στο ΜΕΜΟ για την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία ραδιοσυχνοτήτων, στις βιβλιογραφικές παραπομπές και στα 6 έγγραφα που υποβλήθηκαν με την επιστολή μας 2/10/15.

Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου
Πρόεδρος Εθνικής Επιτροπής Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού»

Ιδ 1/2: Εγκύκλιος του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αρ. Φακ.: 16.08.04/2

Αρ. Τηλ.: 22800876

Αρ. Φαξ.: 22428277

31 Ιανουαρίου 2017

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ

Διευθυντές/Διευθύντριες

Νηπιαγωγείων και Δημοτικών Σχολείων

Θέμα: Εγκατάσταση και χρήση ασύρματου δικτύου (Wi-Fi) σε σχολεία της Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, πληροφορείστε τα ακόλουθα:

Εξετάζοντας την πληροφόρηση που είχαμε ως Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού από το Υπουργείο Υγείας, με την επιστολή του, με αρ. φακέλου 13.25.40 ημερομηνίας 10 Μαρτίου 2016 (επισυνάπτεται), σχετικά με τα όρια και τα επίπεδα ασφαλείας του ασύρματου δικτύου Wi-Fi στα δημόσια σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης και, με βάση τις μετρήσεις που καταγράφονται σε αυτήν από το Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών σε δημόσια σχολεία, επισημαίνουμε το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες μετρήσεις είναι κατά πολύ πιο κάτω από τα αποδεκτά εθνικά όρια έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία ραδιοσυχνότητας. Κατά συνέπεια η έκθεση των μαθητών σε αυτά θεωρείται ως εντελώς ακίνδυνη για την υγεία τους.

2. Εντούτοις, οφείλουμε να τονίσουμε ότι το Υπουργείο Υγείας επιφυλάσσει το δικαίωμά του, υπό το φως των εξελίξεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, να αναθεωρήσει τα εθνικά όρια έκθεσης στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία, καθώς και το δικαίωμα υιοθέτησης αυστηρότερων κριτηρίων. Επομένως, συστήνουμε όπως εφαρμοστεί η Αρχή της Προφύλαξης και ληφθούν συγκεκριμένα προληπτικά μέτρα, τα οποία θα εφαρμοστούν για τους μαθητές οι οποίοι φοιτούν σε σχολεία της Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης.

3. Με βάση τα πιο πάνω, έχουμε λάβει την απόφαση όπως το ασύρματο δίκτυο Wi-Fi απενεργοποιηθεί σε όλα τα Δημόσια Νηπιαγωγεία της Κύπρου. Για την απενεργοποίησή του, καλούνται οι εκπαιδευτικοί των Δημόσιων Νηπιαγωγείων να επικοινωνήσουν με την CΥ.Τ.Α. για την παροχή σχετικών οδηγιών.

4. Συστήνουμε, επίσης, όπως η χρήση ασύρματου δικτύου Wi-Fi στα δημοτικά σχολεία περιορίζεται στο Γραφείο Διευθυντή, στο Γραφείο Γραμματείας και στην Αίθουσα Διδακτικού Προσωπικού, όπου το Wi-Fi μπορεί να χρησιμοποιείται για διοικητικούς σκοπούς. Τονίζουμε ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, μέχρις ότου προκύψουν νέα δεδομένα με βάση τις Ευρωπαϊκές σταθερές που θα τεθούν μελλοντικά αναφορικά με τη χρήση του συγκεκριμένου δικτύου σε σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης, δεν προτίθεται να προχωρήσει στην εγκατάσταση ασύρματων σημείων πρόσβασης Wi-Fi σε αίθουσες διδασκαλίας δημοτικών σχολείων. Επομένως, στα σχολεία που κρίνεται αναγκαίο, λόγω των αναλυτικών ή άλλων προγραμμάτων και δράσεων (π.χ. Ευρωπαϊκά Προγράμματα και Προγράμματα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου κ.ά.) οι εκπαιδευτικοί ή και οι μαθητές να κάνουν χρήση ασύρματου δικτύου, αυτοί οφείλουν:

4.1. να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα προστασίας των παιδιών, έτσι ώστε τα ασύρματα σημεία πρόσβασης να παραμένουν ανενεργά όταν δεν χρησιμοποιούνται σε διδασκαλία

4.2. πριν από κάθε εφαρμογή προγράμματος χρήσης του ασύρματου δικτύου από τους εκπαιδευτικούς ή και τους μαθητές, απαραίτητα η Διεύθυνση του συγκεκριμένου σχολείου, στην αρχή κάθε νέας σχολικής χρονιάς, θα πρέπει να εξασφαλίζει προηγουμένως τη συναίνεση των γονέων/κηδεμόνων (των οποίων τα παιδιά τους θα συμμετέχουν σε τέτοιου είδους προγράμματα/δράσεις) αποστέλλοντας επιστολή ενημέρωσής τους, για τον λόγο και το χρονικό όριο χρήσης του ασύρματου δικτύου.

5. Σημειώνεται ότι σε όλα τα σχολεία Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης υπάρχει ενσύρματη παροχή διαδικτύου με καλωδίωση σε όλες τις αίθουσες διδασκαλίας και εργαστήρια των σχολείων, η οποία μπορεί να αξιοποιείται όποτε και όπως χρειάζεται για εκπαιδευτικούς πάντοτε σκοπούς.

(Χρίστος Χατζηθανασίου)
Αν. Διευθυντής
Δημοτικής Εκπαίδευσης

Κοιν. : Προϊστάμενο Τ.Π.Ε. Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
: Ο.Ε.Δ.Ε.

: Ιατρικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας (Σχολιατρική Υπηρεσία), Προδρόμου 1 και
Χείλωνος 17, 1449 Λευκωσία

: Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Σχολικών Εφορειών, Τ.Θ. 51550, 3506 Λεμεσός

: Ιδιωτικά Σχολεία Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης

Ιδ 2/2: Αναθεωρημένη εγκύκλιος αναφορικά με τη χρήση ασύρματου δικτύου (Wi-Fi) σε σχολεία της Δημοτικής και Προδημοτικής εκπαίδευσης

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Αρ. Φακ.: 16.08.04/3
Αρ. Τηλ.: 22800876
Αρ. Φαξ.: 22428277
Ηλ. Ταχ.:

01 Αυγούστου 2017

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝ

Διευθυντές/Διευθύντριες
Νηπιαγωγείων και Δημοτικών Σχολείων

Θέμα: Αναθεωρημένη εγκύκλιος αναφορικά με την εγκατάσταση και χρήση ασύρματου δικτύου (Wi-Fi) σε σχολεία της Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, πληροφορείστε τα ακόλουθα:

Εξετάζοντας την πληροφόρηση που είχαμε ως Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού από το Υπουργείο Υγείας, με την επιστολή του, με αρ. φακέλου 13.25.40 ημερομηνίας 10 Μαρτίου 2016 (επισυνάπτεται), σχετικά με τα όρια και τα επίπεδα ασφαλείας του ασύρματου δικτύου Wi-Fi στα δημόσια σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης και, με βάση τις μετρήσεις που καταγράφονται σε αυτήν από το Τμήμα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών του Υπουργείου Μεταφορών σε δημόσια σχολεία, επισημαίνουμε το γεγονός ότι οι συγκεκριμένες μετρήσεις είναι κατά πολύ πιο κάτω από τα αποδεκτά εθνικά όρια έκθεσης σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία ραδιοσυχνότητας. Κατά συνέπεια η έκθεση των μαθητών σε αυτά θεωρείται ως εντελώς ακίνδυνη για την υγεία τους.

2. Εντούτοις, οφείλουμε να τονίσουμε ότι το Υπουργείο Υγείας επιφυλάσσει το δικαίωμά του, υπό το φως των εξελίξεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση να αναθεωρήσει το εθνικό όριο έκθεσης στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία, καθώς και το δικαίωμα υιοθέτησης αυστηρότερων κριτηρίων. Επομένως, συστήνουμε όπως εφαρμοστεί η Αρχή της Προφύλαξης και ληφθούν συγκεκριμένα προληπτικά μέτρα, τα οποία θα εφαρμοστούν για τους μαθητές οι οποίοι φοιτούν σε σχολεία της Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης.

3. Με βάση τα πιο πάνω, έχουμε λάβει την απόφαση όπως το ασύρματο δίκτυο Wi-Fi απενεργοποιηθεί σε όλα τα Δημόσια Νηπιαγωγεία της Κύπρου. Για την απενεργοποίησή του, καλούνται οι εκπαιδευτικοί των Δημόσιων Νηπιαγωγείων να επικοινωνήσουν με τη CΥ.Τ.Α. για την παροχή σχετικών οδηγιών.

4. Συστήνουμε, επίσης, όπως η χρήση ασύρματου δικτύου Wi-Fi στα δημοτικά σχολεία περιορίζεται στο Γραφείο Διευθυντή, στο Γραφείο Γραμματείας και στην Αίθουσα Διδακτικού Προσωπικού, όπου το Wi-Fi μπορεί να χρησιμοποιείται για διοικητικούς σκοπούς. Τονίζουμε ότι το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, μέχρις ότου προκύψουν νέα δεδομένα με βάση τις Ευρωπαϊκές σταθερές που θα τεθούν μελλοντικά αναφορικά με τη χρήση του συγκεκριμένου δικτύου σε σχολεία Δημοτικής Εκπαίδευσης, δεν προτίθεται να προχωρήσει στην εγκατάσταση ασύρματων σημείων πρόσβασης Wi-Fi σε αίθουσες διδασκαλίας δημοτικών σχολείων. Επομένως, στα σχολεία που κρίνεται αναγκαίο, λόγω των αναλυτικών ή άλλων προγραμμάτων και δράσεων (π.χ. Ευρωπαϊκά Προγράμματα και Προγράμματα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου κ.ά.) οι εκπαιδευτικοί ή και οι μαθητές να κάνουν χρήση ασύρματου δικτύου, αυτοί οφείλουν:

4.1. να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα προστασίας των παιδιών, έτσι ώστε τα ασύρματα σημεία πρόσβασης να παραμένουν ανενεργά όταν δεν χρησιμοποιούνται σε διδασκαλία.

4.2. πριν από κάθε εφαρμογή προγράμματος χρήσης του ασύρματου δικτύου από τους εκπαιδευτικούς ή και τους μαθητές, απαραίτητα η Διεύθυνση του συγκεκριμένου σχολείου, να εξετάζει κατά πόσον το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει να προσφέρει ουσιαστικά στην όλη εκπαιδευτική διαδικασία.

5. Σημειώνεται ότι σε όλα τα σχολεία Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης υπάρχει ενσύρματη παροχή διαδικτύου με καλωδίωση σε όλες τις αίθουσες διδασκαλίας και εργαστήρια των σχολείων, η οποία μπορεί να αξιοποιείται όποτε και όπως χρειάζεται για εκπαιδευτικούς πάντοτε σκοπούς.

(Χρίστος Χατζηθανασίου)
Διευθυντής
Δημοτικής Εκπαίδευσης

Κοιν. : Προϊστάμενο Τ.Π.Ε. Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
: Ο.Ε.Δ.Ε.
: Ιατρικές Υπηρεσίες Υπουργείου Υγείας (Σχολιατρική Υπηρεσία), Προδρόμου 1 και Χείλωνος 17, 1449 Λευκωσία
: Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Σχολικών Εφορειών, Τ.Θ. 51550, 3506 Λεμεσός
: Ιδιωτικά Σχολεία Δημοτικής και Προδημοτικής Εκπαίδευσης

Γ.Π./Χ.Π.

Ιε: Διακήρυξη της Λευκωσίας για τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΜΑΓΝΗΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΡΑΔΙΟΚΥΜΜΑΤΩΝ

Νοέμβρης 2017

Έγγραφο Κοινών Θέσεων,
του Παγκύπριου Ιατρικού Συλλόγου, των Ιατρικών Συλλόγων Βιέννης/Αυστρίας και της Εθνικής
Επιτροπής Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού

1. Το Πρόβλημα

Οι πιθανές επιπτώσεις της μη ιονίζουσας ακτινοβολίας των ηλεκτρομαγνητικών πεδίων ραδιοκυμάτων (EMF/RF), στην περιοχή συχνοτήτων 30KHz-300 GHz, περιλαμβάνουν καρκινογένεση (πιθανώς καρκινογόνος 2b IARC 2011), νευροαναπτυξιακή τοξικότητα, επιδράσεις στο DNA, στη γονιμότητα, Ηλεκτρονική Υπερευαισθησία (EHS) και άλλες σοβαρές επιδράσεις που είναι καλά τεκμηριωμένες από έρευνες αξιολογημένες από ομότιμους κριτές (peer review). Η EMF/RF μπορεί να αυξήσει το οξειδωτικό στρες στα κύτταρα και να οδηγήσει σε αύξηση των προ-φλεγμονώδων κυτοκινών και να μειώσει την ικανότητα επιδιόρθωσης των θραύσεων των ελίκων DNA μονής και διπλής σειράς. Γνωστική δυσλειτουργία, διαταραχές μάθησης και μνήμης έχουν επίσης καταγραφεί. Αυτές οι επιπτώσεις μπορούν να εμφανιστούν σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα από υφιστάμενα όρια του οργανισμού ICNIRP, EC Recom. 1999/519. **Επιβεβαιώνουμε εκ νέου πως το έμβρυο και τα παιδιά έχουν ευάλωτα συστήματα ανάπτυξης που θα καθορίσουν την ανάπτυξη της ανθρώπινης ζωής.** Η έκθεση τους σε EMF/RF στα πρώτα στάδια της ανάπτυξης τους εμπνέει ιδιαίτερη ανησυχία, λόγω, μεταξύ άλλων, της μεγαλύτερης απορρόφησης ακτινοβολίας και των πιθανών επιπτώσεων στην ανάπτυξη του εγκεφάλου, του νευρικού συστήματος και του αναπαραγωγικού τους συστήματος, την πρόκληση καρκίνων, γνωστικές διαταραχές κ.ά. Η επιστημονική τεκμηρίωση αναδύεται σαν παγόβουνο. Ανησυχίες εκφράζονται από Επιστημονικά Σώματα και Οργανισμούς. Αναγνωρίζουμε πως ορισμένες επιπτώσεις ακόμη δεν έχουν πλήρως καθιερωθεί και πως η επιστημονική έρευνα για την απόλυτη ποσοτικοποίηση και καθιέρωση των επιπτώσεων αυτών είναι σε εξέλιξη. Επισημαίνουμε την ανάγκη για περαιτέρω έρευνα εξειδικευμένη για παιδιά. Παρ' όλα αυτά, πιστεύουμε πως υπάρχει ουσιαστική επιστημονική τεκμηρίωση για τις επιπτώσεις στην υγεία των παιδιών και του εμβρύου, που υποδεικνύει επιπτώσεις στην υγεία τους που μπορεί να είναι σοβαρές και μη ανατρέψιμες. Η τεκμηρίωση είναι αρκετά δυνατή για την στήριξη δράσεων Πρόληψης και την καθιέρωση δραστηριοτήτων και κανόνων προσεκτικής διαχείρισης.

2. Γιατί πρέπει οι αναδύομενες απειλές να αντιμετωπιστούν επείγοντως και προδραστικά;

1. Τα υφιστάμενα όρια (ICNIRP, EC Rec 1999/519) αφορούν μόνο την μικρής διάρκειας έκθεση και μόνο θερμικές επιπτώσεις, αγνοώντας την μακροχρόνια έκθεση, τις βιολογικές επιπτώσεις και την πιθανή καρκινογένεση

2. Η έκθεση στα παιδιά, ακόμη και σε βρέφη και έμβρυα αυξάνεται γεωμετρικά, είναι πολλαπλή και αδιάκοπη, σε ευάλωτα στάδια ανάπτυξης τους από το στάδιο του εμβρύου ως το στάδιο της εφηβείας, και επηρεάζει όλο τον πληθυσμό. Στα σχολεία και στις αίθουσες διδασκαλίας είναι πιθανόν να γίνεται χρήση των κινητών τηλεφώνων και προώθηση της ασύρματης τεχνολογίας. Σε τέτοιες περιπτώσεις τα επίπεδα ακτινοβολίας η οποία εκπέμπεται από της ασύρματες συσκευές (φορητοί υπολογιστές ή, τάπλετς ασύρματα συνδεδεμένα στο διαδίκτυο, σημεία πρόσβασης ασύρματου διαδικτύου κ.ά.) μπορεί να είναι πολύ ψηλά και η έκθεση των μαθητών συχνή και για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

3. Νέες συσκευές αναδύονται χωρίς ελέγχους ασφαλείας πριν και μετά την διοχέτευση τους στις αγορές, ιδιαίτερα σε σχέση με τις μακρόχρονες επιπτώσεις στα παιδιά. Απλώς επικαλούνται συμμόρφωση με παρωχημένα ισχύοντα όρια.

4. Η κοινωνία δεν είναι επαρκώς ενημερωμένη σχετικά με τους κινδύνους και πιθανόν να έχουν λανθασμένες πεποιθήσεις ανύπαρκτης ασφάλεια..

5. Υπάρχουν Σωστές Πρακτικές για Ασφαλή Χρήση της Τεχνολογίας και Μείωσης της Έκθεσης.

3. Εισηγήσεις

1. Στο Πολιτικό επίπεδο οι Νομοθετικές Οδηγίες και Κανονισμοί θα πρέπει να αναθεωρηθούν και ενδυναμωθούν ώστε να είναι συμβατά με την σύγχρονη επιστημονική γνώση, τις πραγματικότητες ευρείας χρήσης και έκθεσης καθώς και την ευαισθησία των παιδιών. Κατάλληλες Κανονιστικές διατάξεις θα ασκήσουν πίεση στη βιομηχανία για ανάπτυξη ασφαλέστερων συσκευών. Εντωμεταξύ για την αξιολόγηση της έκθεσης των παιδιών στην ακτινοβολία από συσκευές και υποδομές θα πρέπει να εφαρμόζονται ήδη υφιστάμενα επιστημονικά τεκμηριωμένα και βασισμένα στις βιολογικές επιδράσεις κριτήρια. Για την αδειοδότηση των συσκευών και υποδομών θα πρέπει να εφαρμόζεται ανάλογο σύστημα όπως για την αδειοδότηση χημικών ουσιών (REACH).
2. Οι Αρμόδιοι λήψης αποφάσεων ιδιαίτερα στους τομείς της Εκπαίδευσης και Υγείας, θα πρέπει να είναι ενήμεροι για τους κινδύνους και τις ασφαλείς εναλλακτικές επιλογές της Τεχνολογίας και να λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τις ανησυχίες για τις επιπτώσεις στην υγεία, την ευαισθησία των παιδιών και τέλος να υποστηρίζουν ασφαλές περιβάλλον σε σχολικούς χώρους, παιδότοπους και παιδιατρικές μονάδες. Πρέπει να προωθούν λελογισμένη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας πάντοτε σε σχέση και με την ηλικία και να μην επιτρέπουν την χρήση ασύρματων δικτύων σε σχολεία, ιδιαίτερα σε βρεφοκομικούς σταθμούς, νηπιαγωγεία, και δημοτικά σχολεία, αλλά να προωθούνται οι ενσύρματες συνδέσεις. Σε όλα τα παιδιά, ειδικά στις περιπτώσεις παιδιών με νευρολογικές διαταραχές, διαταραχές συμπεριφοράς, όπως και παιδιά με χρόνιες παθήσεις π.χ. καρκίνο, θα πρέπει να διασφαλίζεται ενσύρματη (όχι ασύρματη) εκπαίδευση και χώροι ύπνου, διαβίωσης απαλλαγμένοι από ασύρματη τεχνολογία. Τους καλούμε να εφαρμόζουν την Αρχή ALARA (As Low As Reasonably Achievable) δηλ. «Την χαμηλότερη επιτεύξιμη έκθεση» και τις υποδείξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης (Resolution 1815/2011) για λήψη των αναγκαίων μέτρων μείωσης της έκθεσης στην ακτινοβολία EMF/RF.

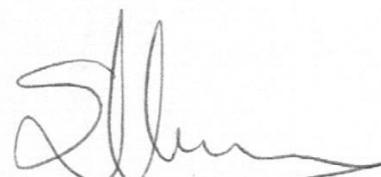
3. Η ακτινοβολία στο σπίτι και στο σχολείο (χώροι όπου τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία τους, περνούν τουλάχιστο το 60 – 90% του χρόνου τους), μπορεί και πρέπει να ελαχιστοποιηθεί, με την μείωση της χρήσης των κινητών τηλεφώνων και ασύρματων συσκευών. Με την εφαρμογή ασφαλέστερων τεχνολογιών, όπως η ενσύρματη (Ethernet) σύνδεση στο διαδίκτυο, ή με την χρήση οπτικών ινών αντί WI-FI, δεν θα μειωθεί ουσιαστικά η βολικότητα. Στους σχολικούς χώρους θα πρέπει να αποφεύγεται η χρήση Wi-Fi.
4. Οι Επαγγελματίες Υγείας, με έμφαση τους Παιδιάτρους και Μαιευτήρες/Γυναικολόγους θα πρέπει να επιμορφωθούν επαρκώς σχετικά με τις βιολογικές επιπτώσεις (διάγνωση, συμπτωματολογία, θεραπεία) της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας και να συμβουλεύουν τους γονείς πώς να ελαχιστοποιήσουν την έκθεση των παιδιών τους σ' αυτή. Για τους γιατρούς υπάρχουν ήδη Οδηγίες (EUROPAEM EMF Guidelines 2016) για πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία των προβλημάτων υγείας και ασθενειών που σχετίζονται με την EMF
5. Το κοινό έχει το δικαίωμα πλήρους ενημέρωσης για τους πιθανούς κινδύνους στην υγεία από όλες τις ασύρματες συσκευές/υποδομές, καθώς και της επιμόρφωσης για πρακτικές μείωσης και περιορισμού του κινδύνου. Οι γονείς κυρίως θα πρέπει να εκπαιδευτούν και να υποστηριχθούν ώστε να απαιτούν την μείωση της έκθεσης απ την ακτινοβολία των παιδιών και εμβρύων τους, ειδικά στους χώρους της οικίας τους και σχολικούς χώρους.

Δρ Πέτρος Αγαθαγγέλου
Πρόεδρος του Παγκύπριου
Ιατρικού Συλλόγου

ao. Univ-Prof. Dr. Thomas Szekeres
President of the Austrian
Medical Chamber

Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου
Πρόεδρος Εθνικής Επιτροπής
Περιβάλλον και Υγεία του

Οι 16 Πρακτικοί Κανόνες

Προτείνονται Πρακτικοί κανόνες βασισμένοι στους κανόνες οι οποίοι δημοσιεύονται ετήσια από τον Ιατρικό Σύλλογο Βιέννης/Αυστρίας, σε σχετικές οδηγίες της Εθνικής Επιτροπής Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού και στην πρόσφατη Διακήρυξη του Reykjavik 2017.

1. Τα παιδιά και οι έφηβοι κάτω των 16 θα πρέπει να χρησιμοποιούν τα κινητά τηλέφωνα τους μόνο σε περιπτώσεις άμεσης ανάγκης!
2. Τα κινητά τηλέφωνα, τάμπλετς, φορητοί υπολογιστές δεν είναι μέσα ψυχαγωγίας για τα παιδιά. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν απ τα παιδιά ως απλές συσκευές, π.χ. σε λειτουργία πτήσης, με απενεργοποιημένα τα Bluetooth, Wi-Fi, 3G, 4G. Παιχνίδια, τραγούδια κ.ά. θα πρέπει να αποθηκεύονται στις συσκευές από τους γονείς και κατά τις ώρες λειτουργίας τους να χρησιμοποιούνται με απενεργοποιημένα τα ασύρματα δίκτυα. Και πάλι όμως θα πρέπει να γίνεται μειωμένη χρήση και ανάλογα με την ηλικία του παιδιού. Επιβάλλεται μειωμένη χρήση σε παιδιά προσχολικής ηλικίας και πλήρης αποφυγή σε παιδιά κάτω των 2 ετών.
3. Γενικά, διατηρήστε τις κλήσεις τηλεφώνου μειωμένες σε αριθμό και διάρκεια. Συστήνεται η χρήση ενσύρματου τηλεφώνου ή αποστολή μηνυμάτων SMS.

4. «Η απόσταση είναι ο σύμμαχός σας». Διατηρείτε το κινητό τηλέφωνο σε απόσταση από το σώμα και κεφάλι σας και διατηρήστε την ελάχιστη απόσταση που συστήνει ο κατασκευαστής στον οδηγό χρήσης της συσκευής. Χρησιμοποιήστε ανοικτή ακρόαση κατά τις κλήσεις ή φορητά ακουστικά.
5. Μην πλησιάζετε το κινητό τηλέφωνο στο σώμα σας όταν χρησιμοποιείτε ακουστικά, ή ανοικτή ακρόαση. Ιδιαίτερα προσεκτικές θα πρέπει να είναι οι έγκυες γυναίκες. Στους άνδρες, υπάρχει ο κίνδυνος επηρεασμού της γονιμότητας όταν το κινητό μεταφέρεται στις τσέπες των παντελονιών. Άτομα με ηλεκτρονικά εμφυτεύματα (βηματοδότες, αντλία ινσουλίνης κ.ά.) θα πρέπει να δώσουν ιδιαίτερη σημασία στην απόσταση. Αν δεν υπάρχει άλλη επιλογή, τότε θα πρέπει η συσκευή να μεταφέρεται στις εξωτερικές τσέπες των μπουφάν ή σε σακίδια και τσάντες.
6. Μην χρησιμοποιείτε τις συσκευές σε οχήματα (αυτοκίνητο, λεωφορείο, τρένο). Χωρίς την ύπαρξη εξωτερικής αντένας η ακτινοβολία μέσα στο χώρο του οχήματος αυξάνεται. Επιπλέον η προσοχή του χρήστη αποσπάται με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος ατυχημάτων.
7. Μην πληκτρολογείτε μηνύματα καθώς οδηγείτε ...Τοτέ! Η απόσπαση της προσοχής σας μπορεί να προκαλέσει ατύχημα.
8. Για κλήσεις τηλεφώνου στο σπίτι και στην εργασία, χρησιμοποιήστε σταθερή τηλεφωνία με χρήση καλωδίου,
9. Να εργάζεστε όσο το δυνατό "εκτός διαδικτύου" ή/και με ενεργοποιημένη την επιλογή «Λειτουργία Πτήσης». Δεν χρειάζεστε την σύνδεση διαδικτύου συνεχώς, π.χ. λειτουργίες όπως ακρόαση μουσικής, φωτογράφισης, χρήση ως ξυπνητήρι, υπολογιστική μηχανή και παιχνίδια γίνονται και εκτός σύνδεσης.
10. Λιγότερες εφαρμογές ισοδυναμούν με λιγότερη ακτινοβολία. Μειώστε τον αριθμό των εφαρμογών σας και απενεργοποιήστε τις μη αναγκαίες υπηρεσίες που τρέχουν στο κινητό σας. Με την απενεργοποίηση των Wi-Fi, δεδομένων κινητού διαδικτύου, η συσκευή σας μετατρέπεται σε απλό τηλέφωνο. Μπορεί να εξασφαλιστεί η τηλεφωνική επικοινωνία, χωρίς επιπρόσθετη αχρείαστη ακτινοβολία. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται από τους έφηβους.
11. Αποφεύγετε να χρησιμοποιείτε το κινητό τηλέφωνο για κλήσεις σε περιοχές/σημεία με χαμηλή λήψη σήματος (υπόγεια, ανελκυστήρες κ.ά.). Σε αυτές τις περιπτώσεις το κινητό τηλέφωνο αυξάνει την ένταση εκπομπής του. Σε σημεία με χαμηλή λήψη χρησιμοποιήστε ακουστικά ή ανοικτή ακρόαση.
12. Αγοράστε κινητά τηλέφωνα με χαμηλές τιμές SAR, και εξωτερική αντένα αν είναι εφικτό.
13. Πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσω ενσύρματων δικτύων όπως το LAN (ADSL, VDSL, fiber optics), δεν συνεπάγεται εκπομπή ακτινοβολίας. Είναι γρήγορη και ασφαλής. Τα DECT ασύρματα τηλέφωνα, σημεία πρόσβασης Wi-Fi, mobile data sticks, μόντεμ LTE εκπέμπουν συνεχώς ακτινοβολία και θα πρέπει να αποφεύγονται, ειδικά σε σχολεία και σπίτια. Τα Wi-Fi routers προκαλούν παθητική έκθεση και σε μη χρήστες. Οι αποστάσεις ασφαλείας από τα Wi-Fi routers είναι τουλάχιστον 4 ως 10 μέτρα ανάλογα με την συσκευή, από σημεία όπου παίζουν, κοιμούνται ή περνούν χρόνο τα παιδιά. Το Wi-Fi θα πρέπει να παραμένει απενεργοποιημένο όταν δεν χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια της νύκτας, ή και όταν βρίσκονται έγκυες και παιδιά στο χώρο.
14. Συστήνονται συνομιλίες (Chatting) και κλήσεις μέσω όμως ενσύρματης δικτύωσης.
15. Προστατέψτε τις έγκυες από την Παθητική Έκθεση, κρατώντας απόσταση ενός μέτρου όταν κάνετε χρήση του κινητού. Συσκευές όπως κινητά τηλέφωνα, φορητοί υπολογιστές και τάμπλετς θα πρέπει να βρίσκονται μακριά από την κοιλιά της εγκύου ή από γυναίκες οι οποίες κρατούν τα παιδιά τους. Σε καμία περίπτωση μια έγκυος γυναίκα ή παιδί δεν θα πρέπει να κάθεται δίπλα σε router ή ανάμεσα σε router και ηλεκτρονική συσκευή. Σε γενικές γραμμές, όταν οι γονείς κρατάνε

τα παιδιά τους στην αγκαλιά τους ή κοντά τους δεν πρέπει να χρησιμοποιούν τα κινητά τους τηλέφωνα ή να λειτουργούν ασύρματες συσκευές, ούτε να τοποθετούν το κινητό τους μέσα στο παιδικό καρότσι. Ο κίνδυνος είναι μεγαλύτερος όταν είναι συνδεδεμένο με το διαδίκτυο ασύρματα μέσω Wi-Fi ή δεδομένων κινητής τηλεφωνίας.

16. Προσοχή στις ψηφιακές συσκευές παρακολούθησης των βρεφών (baby monitors) γιατί υπάρχουν πιθανοί κίνδυνοι μη αντιστρεπτών καταστροφών στον βρεφικό εγκέφαλο. Οι αναλογικού ή ενσύρματου τύπου συσκευές είναι οι πιο ασφαλείς. Οι ψηφιακές συσκευές θα πρέπει να είναι τουλάχιστο χωρίς δυνατότητα βίντεο και να ενεργοποιούνται μόνο όταν το βρέφος κλάψει (ώστε να μη υπάρχει συνεχής μετάδοση) . Σε κάθε περίπτωση, οι συσκευές αυτές δεν πρέπει να τοποθετούνται στο κρεβατάκι του παιδιού, αλλά σε απόσταση τουλάχιστο 2 μέτρων.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Υπεγράφη η Διακήρυξη της Λευκωσίας για τις επιπτώσεις της μη ιονίζουσας ακτινοβολίας στην Υγεία, 11/11/2017

Ο Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος, ο Ιατρικός Σύλλογος Βιέννης / Αυστρίας και η «Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού» υπέγραψαν στις 11 Νοεμβρίου 2017, στα πλαίσια της Επιστημονικής Ημερίδας, «**Οι επιπτώσεις της μη ιονίζουσας ακτινοβολίας στην Υγεία: Μύθος ή αναδυόμενη ιατρική πρόκληση;**» τη Διακήρυξη της Λευκωσίας για τα Ηλεκτρονικά πεδία ραδιοκυμάτων (επισυνάπτεται). Η ημερίδα τελούσε υπό την αιγίδα του Έντιμου Υπουργού Υγείας Δρ Γιώργου Παμπορίδη και του Γραφείου της Επιτρόπου Περιβάλλοντος κυρίας Ιωάννας Παναγιώτου.

Στο χαιρετισμό του ο **Υπουργός Υγείας**, εξέφρασε την στήριξη του στο Έργο της Επιτροπής, χαρακτήρισε την επένδυση στην Υγεία των παιδιών ως την σημαντικότερη. Χαιρέτισε την τριμερή συνεργασία και χαρακτήρισε την υπογραφή της Διακήρυξης ως σημαντική εξέλιξη με στόχους συγκεκριμένους και σοβαρούς. Αναφέρθηκε στο γεγονός ότι η ΗΜΑ είναι πιθανώς Καρκινογόνος 2B και ότι η Πρόληψη είναι η μόνη επιλογή προστασίας από αυτή.

Ο Πρόεδρος του Παγκυπριου Ιατρικού Συλλόγου **Δρ Πέτρος Αγαθαγγέλου** ανέφερε ότι το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Ευρωκοινοβούλιο, οι Ιατρικοί Σύλλογοι και άλλοι επιστήμονες, διεθνώς προειδοποιούν ότι παρά τις επιστημονικές αντιδικίες, η τεκμηρίωση σοβαρών επιπτώσεων στην υγεία, από την γεωμετρικά αυξανόμενη έκθεση σε μια, μεταξύ άλλων, πιθανώς καρκινογόνο ακτινοβολία (IARC 2011), είναι σήμερα επαρκής. Επιβάλλεται, τόνισε, η εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης, η αναθεώρηση των ορίων, η ενημέρωση όλων, ο επαρκής έλεγχος για τις επιπτώσεις της τεχνολογίας στην υγεία και η άμεση μείωση της έκθεσης.

Η **Δρ Μιχαηλίδου**, Πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής στο χαιρετισμό της ανέφερε πως η ρεαλιστική, προσέγγιση της διακήρυξης, σε συνδυασμό και με την σωστή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού προωθούν και οριοθετούν το πλαίσιο λελογισμένης αξιοποίησης της Τεχνολογίας με ασφάλεια ως εργαλείου και όχι υποκατάστατου των ανθρώπινων σχέσεων και της ουσιαστικής εκπαίδευσης και ενασχόλησης με τα παιδιά μας.

Ο Dr. Lercher εκπρόσωπος του Ιατρικού Συλλόγου Βιέννης/Αυστρίας μετέφερε τους εγκάρδιους χαιρετισμούς του Πρόεδρου Prof. Dr. Thomas Szekeres. Τόνισε πως τα παιδιά μας είναι το μέλλον μας και πως η εκδήλωση και η υπογραφή της Διακήρυξης δημιουργεί μια νέα δυναμική και ένα δυνατό μήνυμα ευαισθητοποίησης παγκοσμίας εμβελείας.

Η υπογραφή της Διακήρυξης της Λευκωσίας είναι οδοδείκτης διεθνούς εμβελείας, πολύ σημαντική για την μικρή Κύπρο η οποία συμβάλλει με αυτό τον τρόπο στη διεθνή προσπάθεια και κινητοποίηση για κατανόηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εξελισσόμενης τεχνολογίας. Το σημαντικό αυτό έγγραφο κοινών θέσεων διατυπώνει επιστημονικά τεκμηριωμένες θέσεις και εισηγήσεις για την αντιμετώπιση αυτού του σοβαρού και πολυσύνθετου θέματος Δημόσιας Υγείας μεγάλης εμβελείας γιατί οι κίνδυνοι είναι σοβαροί και μπορούν να επηρεάσουν όλα τα παιδιά, την νέα γενιά και ολόκληρο τον πληθυσμό.

Οι κυριότερες θέσεις της Διακήρυξης είναι ότι:

Οι πιθανές επιπτώσεις της μη ιονίζουσας ακτινοβολίας ραδιοκυμάτων (EMF/RF) είναι πολύ σοβαρές περιλαμβάνουν καρκινογένεση (πιθανώς καρκινογόνος 2b IARC 2011), νευροαναπτυξιακή τοξικότητα, επιδράσεις στο DNA, στη γονιμότητα, Ηλεκτρονική Υπερευαισθησία (EHS) και που είναι καλά τεκμηριωμένες από έρευνες αξιολογημένες από ομότιμους κριτές (peer review) σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα από υφιστάμενα όρια. Επιβεβαιώνεται πως το έμβρυο και τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα. Παρά τα κενά και τις επιστημονικές αντιδικίες η τεκμηρίωση είναι αρκετά ισχυρή -επιβάλει ΑΜΕΣΗ ΠΡΟΛΗΨΗ- ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ. Οι θέσεις αυτές και οι αναδυόμενοι κίνδυνοι, αναλύθηκαν/τεκμηριώθηκαν περαιτέρω και από τις εμπειριστατωμένες παρουσιάσεις των εκλεκτών ομιλητών Καθηγ. Olle Johanson, Δρ Piero Lercher, Δρ Αντιγόνη Παπαβασιλείου, Δρ

Θεόδωρο Μέτση και Δρ Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου.

Οι βασικές εισηγήσεις της διακήρυξης συνοψίζονται:

1. Αναθεώρηση Ορίων. **Εν τω μεταξύ για την αξιολόγηση της έκθεσης των παιδιών στην ακτινοβολία**
7. **από συσκευές και υποδομές θα πρέπει να εφαρμόζονται τα διαθέσιμα βιολογικά κριτήρια ασφάλειας.**
8. Στους τομείς της Εκπαίδευσης και Υγείας να εφαρμόζεται η Αρχή ALARA δηλ. «Την χαμηλότερη επιτεύξιμη έκθεση» και τις υποδείξεις του Συμβουλίου της Ευρώπης (Resolution 1815/2011) για λήψη των αναγκαίων μέτρων μείωσης της έκθεσης στην ακτινοβολία EMF/RF. **Πρέπει να υποστηρίζεται ασφαλές περιβάλλον σε σχολικούς χώρους, παιδότοπους και παιδιατρικές μονάδες χωρίς ασύρματες συνδέσεις Wi-Fi κ.ά. Πρέπει να προωθείται λελογισμένη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας πάντοτε σε σχέση και με την ηλικία**
9. **Η ακτινοβολία στο σπίτι και στο σχολείο (χώροι όπου τα παιδιά ανάλογα με την ηλικία τους, περνούν τουλάχιστο το 60 - 90% του χρόνου τους), μπορεί και πρέπει να ελαχιστοποιηθεί, με την μείωση της χρήσης των κινητών τηλεφώνων και ασύρματων συσκευών.**
10. Επιμόρφωση επαγγελματιών υγείας
11. Διασφάλιση του δικαιώματος πλήρους ενημέρωσης του κοινού για τους κινδύνους - εκπαίδευση σε πρακτικές μείωσης της έκθεσης- ενδυνάμωση των γονιών για να διεκδικούν ασφαλές περιβάλλον για τα παιδιά τους στο σχολείο.

Τέλος η Διακήρυξη περιλαμβάνει 16 Πρακτικούς κανόνες μείωσης της έκθεσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ:

Δημοσιεύματα

Συμπόσιο Ιατρικού Συλλόγου Βιέννης και Ελληνικής Πρεσβείας στη Βιέννη στις 17/05/2018 με τίτλο: "Vienna Symposium on Safe Use of Digital Technology".

*Vienna Symposium on Safe Use of Digital Technology
From fascination to addiction & update on potential health
impacts of non-ionizing radiation from EMF/RF
(electromagnetic fields/radio frequencies) A follow up from
the Nicosia Declaration 2017*

Vienna 17 May 2018 at the Vienna Medical Chamber

Wireless Internet and Mobile Communications: Vienna Medical Chamber demands careful handling. Symposium on new wireless and mobile technologies explains dangers - Szekeres: "Especially young people and children need protection"

Vienna (OTS) – With the publication of the “10 Medical Cell Phone Rules”, the Vienna Medical Chamber has been providing preventive medical measures for mobile communications and wireless internet for more than ten years. Now, the Medical Association organizes the “Vienna Symposium on Safe Use of Digital Technology” as a continuation of the Nicosia Declaration of 2017. Within the Nicosia Declaration, the Medical Association together with Cypriot institutions published protective measures against mobile phone radiation and rules for children and adolescents and also demanded the ban of Wi-Fi in kindergartens and schools. ****

For the President of the Medical Association, Thomas Szekeres, it is clear that the development of new radio technologies and demographic change will “bring new challenges to public health prevention and security”. It is therefore important “to address these questions objectively in the sense of a healthy and environmentally friendly digitization”.

Symposium initiator and environmental consultant of the Vienna Medical Chamber Piero Lercher now sees “digitalization in general and the various radio technologies in particular as a constant companion of the human species”. The big challenge here is to enable “safe handling and the avoidance of potential health and environmental consequences without loss of comfort”.

The symposium will be accompanied internationally by the National Committee for Environment and Child Health of Cyprus and co-hosted by the Press and Communication Office of the Embassy of Greece in Vienna. Cyprus’s representative Stella Canna Michaelidou clarifies that “the scientific evidence pointing to damage that can be severe and in some cases irreversible, especially for new-borns and children, despite strong scientific controversy, is strong enough to support the use of preventative measures to minimize exposure”.

Konstantinos Prokakis, First Counselor and Head of the Press and Communication Office of the Embassy of Greece in Vienna, uses the current digital strategy of Greece as an example: “Especially in Greece, where digitalization is a great opportunity for economic recovery after the financial crisis, we are aware that incorrect use or abuse of new technologies entails potential risks”. It is therefore the task of the political institutions and society to counter these potential risks through coordination and governance in the fields of research, education and health.

Sbtl.: “Increase of DNA-breaks in human cells”

Due to the new technologies, there is an “unfavourable effect” on the body, namely “the increase in DNA-fractures in certain human cells,” notes the Vienna-based AKH physician and cell researcher Wilhelm Mosgöller. Current scientific analysis suggests that some cells are relatively more responsive, “a finding that is especially true for children and adolescents who have a greater percentage of metabolically active ‘growing’ tissues.”

Keynote speaker George Carlo criticizes above all the “lack of prevention thoughts of the responsible industry, which paired with our consumption behaviour and political expediency created this monster”. Carlo, who used to work for this “industry”, sees the future as ambivalent: “We have all the technological possibilities to master the challenges, but there is still a lack of societal motivation.” (ast)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Σύνοψη της Επιτροπής 2017-2020

Διορισμός 2017 - 2020

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Αριθμός 4545	Παρασκευή, 4 Αυγούστου 2017	299
--------------	-----------------------------	-----

Οι πιο κάτω Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου εκδίδονται με δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, βάσει της παραγράφου 4 του Άρθρου 57 του Συντάγματος.

Αριθμός 830

Διορισμός του Προέδρου και των μελών της Εθνικής Επιτροπής «Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού».

(Συνεδρία Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 2.8.2017)

Αναφορικά με τις Αποφάσεις με αρ. 59.304 και 66.124 με ημερ. 28.1.2004 και 4.10.2007, αντίστοιχα, το Συμβούλιο αποφάσισε να διορίσει τα πιο κάτω πρόσωπα ως Πρόεδρο και μέλη της Εθνικής Επιτροπής «Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού», για περίοδο τριών ετών, από τις 2.8.2017 έως την 1.8.2020:

Δρ. Στέλλα Κάννα Μιχαηλίδου, Χημικός, Εμπειρογνώμονας Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα Περιβάλλοντος, Υγείας και Ασφάλειας Τροφίμων,	} Πρόεδρος
Δρ. Μιχάλης Αναστασιάδης, Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος, Δρ. Ανδρέας Χατζησάββας, Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου, κα Γεωργία Χριστοδούλου, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες, Δρ. Τασούλα Κυπριανίδου – Λεοντίδου, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Σάββας Σάββα, Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Δρ. Στέλιος Γιαννόπουλος, Γενικό Χημείο του Κράτους, Δρ. Μιχάλης Τορναρίτης, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Δρ. Μάρω Σολωμού, Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου, κα Ιωάννα Παναγιώτου, Γραφείο Επιτρόπου Περιβάλλοντος, Δρ. Παναγιώτης Γιάλλουρος, Πανεπιστήμιο Κύπρου, κα Τόνια Χατζηγεωργίου, Παγκύπρια Συνομοσπονδία Ομοσπονδιών Συνδέσμων Γονέων Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης, κα Ναταλία Γεωργίου, Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Δρ. Ζήνα Ζήνωνος, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, κα Τατιάνα Χρυσοστόμου, Μικροί Εθελοντές.	